

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

Eesti keele kateeder

G. LAUGASTE

HARJUTUSI

TÄNAPÄEVA EESTI KEELEST II

Morfologia

Tartu 1971

S a a t e k s

Käesolev kogumik hõlmab ülesandeid tänapäeva eesti keele morfoloogia alalt ja on mõeldud esmajoones iseseisvaks koduseks harjutamiseks vastava kursuse õppimisel. Enamik harjutusülesandeid on seetõttu varustatud võtmega arvustuse näol, mille abil õppiija saab üsna suure teenäosusega kontrollida oma lahendi õigsust. Vastuseta või osalise vastusega ülesandeid sobib kasutada ka kontrolli otsustarbel.

Võtmeharjutuste lahendamisele sobib asuda alles vajalike teadmiste pagasiga. Sihitu ja ebakriitiline arvude kombineerimine võib viia eksiteele.

Enesekontroll arvustuse abil toimub mitmeti; mõnel ülesandel on kahekordse kontrolli võimalus. Vastav selgitus antakse vahetult ülesande juures või analoogiliste ülesannete rühma algul. Kõige lihtsam vastus on ainult loetlev, vastus küsimusele "mitu?". Teise lihtsama moodusena esineb sõnade esinemisjärjekorra (siin nimet. "järjenumber") numbrite liitmine rea või tulba ulatuses. Neilgi vastustel on ainult orienteeriv väärtus, rohkem kui üks viga lahendusüksuse piirides võib ka siin anda juhuslikult sobivaid arve. Seepärast peab ülesande täitmise eel meenuutama teooriat, eriti aga muutmise poolest kriitilisi ja erandlikke sõnu.

Kõige kindlama vastuse saame kodeeritud ülesannetele, milledes otsisõnu või morfeeme on rohkem kui üks. Nendes tuleb enesekontrolliks läbida kaks arvutustehet: esmalt korrutada koodi numbrit sõna esinemisjärjekorrast tuleneva numbriga, seejärel korrutised rea või tulba piires liita.

Näit. ülesanne "Leida tugevneva (1) ja nõrgeneva (2) astmevaheldusega sõnad":

õel, õde laine kaunis kamber = 11
- (2x2=) (3x1=) (4x1=) -

Või samasisuline ülesanne teise paigutusega, kusjuures igas kolmikus on üks otsisõna:

pehme peen pentsik
(2x2) (=4)

terve terane tore
(1x1) (=1)

valge vaikne valvas
(3x1) (=3)

kõrge kõrk kõva
(2x2) (=4)

12

Harjutustik sisaldab materjali järgmiste morfoloogia teemade juurde:

sõnaliigid

sõna morfoloogilised osad

astmevaheldus (kordamiseks)

noomeni tüüpkonnad

komparatsioon

verbi vormistik

verbi tüüpkonnad

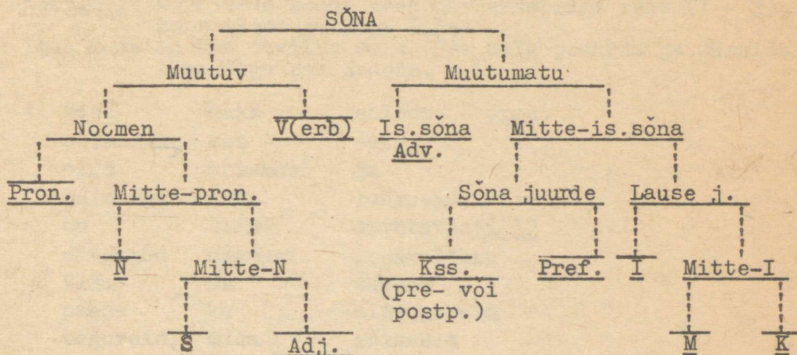
Teooria meenutamiseks ja kinnistamiseks on harjutustele lisatud ülevaattetabeleid ja algoritmivaid skeeme.

S Õ N A L I I G I D
=====

Muut- mis- vii- silt:	S i s u j ä r g i:	Lause- funkt- siooni poolest:	N ä i d e:
Pöörd- so- nad käänd- nad	1. Substantiiv e. nimisõna		päike
	2. Adjektiiv e. omadussõna	I s e -	suur
	3. Numeraal e. arvsõna	s e i s -	sada
	4. Pronoomen e. asesõna	v a d	kõik
Pöörd- so- nad käänd- nad	5. Verb e. tegusõna	s õ -	elama
	6. Adverb e. määrõna:	n a d	
	a) (iseseisev) adverb e. iseseisev määrõna		siin
	b) prefiksaaladverb e. abimäärõna	A b i -	ära (viima)
	c) modaaladverb e. rõhumäärõna	s õ - n a d	vist
	7. Pre- ja postposit- sioon e. kaassõna (ees- ja tagasõna)	(mitte- ise- seis-	üle (mäe) (nõo) ees
	8. Konjunktsioon e. sidesõna	vad)	ning
	9. Interjektsioon e. hüüdsõna		oi!

S Õ N A I I I G I D

Algoritm sõnaliigi otsustamisel võiks olla järgmine:

L ü h e n d i d:

1. Substantiiv	-	S
2. Adjektiiv	-	Adj.
3. Numeraal	-	N
4. Pronoomen	-	Pron.
5. Verb	-	V
6. Adverb:		
iseseisev adverb	-	Adv.
prefiksaaladverb	-	Pref.
modaaladverb	-	M
7. Pre- ja postpositsioon (kaassõna)	-	Prep. ja postp. (kss.)
8. Konjunktsioon	-	K
9. Interjektsioon	-	I

M ä r k u s: Sõnaliigi määramisel arvestada, et v-kesksõnad, samuti muutumatud liitsõnad nagu poisiohtu, laisavõitu on arvatud omadussõnadeks, tud- ja nud-kesksõnad verbideks, eitussõna ei, kas, kõige (vanem, hiljem) - modaaladverbideks.

S Õ N A L I I G I D

Leida koodile vastavalt 3 sõnaliiki.

Kood: pron. 1, is. adv. 2, konj. 3.

Kontroll: korrutada koodi sõna järjenumbriga reas (1 - 3),
korrutised 5-kaupa liita.

Igas reas on üks otsitav sõna. See alla joonida ja märkida lühendiga rea juurde.

A. <u>Need</u>	kaks	eilset - pron.	
abimeest,	kes	õues	
olid	ootamas	ja	
teistega	koos	lahkused,	
on	siin	arvatavasti	<u>17</u>
märganud	mõndagi	iseäralikku	
Vaja	on	tähele	
panna	ka	niisuguseid	
tegureid,	mida	siinseid	
olusid	tundmata	kohe	<u>15</u>
ei	suuda	enesele	
selgesti	ette	kujutada	
ega	tähtsaks	pidada	
Mõned	ruttasid	teatama,	
et	külalisi	pole	<u>12</u>

B. <u>Kas</u>	kõik	tulevadki?	
Rein,	kes	esimesena	
jõudis	koju,	on	
kuuldavasti	rääkinud,	et	
enne	teda	ei	<u>19</u>
olnud	majas	kedagi	
Paljud	kaugemad	paigad,	
kuhu	pääseb	ainult	
jalgsi,	jäidki	nagemata	
Järgmisel	aastal -	millal	<u>14</u>
täpselt,	pole	teada -	
tullakse	jälle	kokku	
ning	kaalutakse	läbi,	
kuidas	oleks	parem	
niisugust	matka	korraldada	<u>12</u>

S Õ N A L I I G I D

Leida koodile vastavad 3 sõnaliiki.

Kood: pron. 1, is. adv. 2, konj. 3.

Kontroll: korrutada sõna järjenumbrit (1 - 3) koodiga, korrutised 5-kaupa liita.

Igas reas on üks otsitav sõna. See alla joonida ja märkida lühendiga rea lõppu.

A. Kui väike koerake - konj.

kuskil	mullikate	keskel	
klähvib,	ilmub	tema	
silmissse	elu.	Tagasi	
vaadates	näen,	kuidas	<u>20</u>
märg	mantel	ja	
kaabu	aegamisi	õõtsuvad	
üle	söödi.	Vähe	
mullikad	temast	hooliksid,	
kui	poleks	koeranässi,	<u>24</u>
kes	perud	loomad	
õhtul	koju	ajab.	
Vahel	on	hädas -	
olid	teisedki	enne	
praegust	karjakut,	kevaditi	<u>15</u>

B. Aga suvel soojal

õhtul võis sedasama

rännumeest veel pimedas

ära tunda, kui

ta, kott seljas, 20

kärmesti kömpis mööda

siinseid radu, nii

et hing rinnus

kippus kinni jääma.

Kunagi oli taat 17

ühel vesisel maalapil

olnud peremees, keda

kaugemaist naabreist väga

vähesed ligemalt tundsid

voi tunda tahtsid 17

S Õ N A L I I K

Kasutasime varaseid tunde
 tõusime koos päikesega
Õpilaste brigaad
 töötas hoolega
 vihm, mida kartsimis _____ 16
     oli üle läinud
     õnest kostis
     mingi müra
     See oli vaid tuul
     Tuli palju rahvast _____ 16
 Tean väga hästi,
 et teiste
hulgas oli ka Ants
Kümmekond aastat tunnen kaht
sarnast inimest _____ 16
     Kui sammus seisis ta
     ega liigutanudki
     Ei tea, kas peame
     rühma ettepanekud
     läbi arutama _____ 16
 Otsin mõnd tarkpead,
kes teaks ütelda,
 kuhu nüüd minna
Või tead sina
 ütelda, kellelt küsida _____ 16
     Lauakese kohal rippus
     barokses raamis
     niisugune pilt
     mida ma talvel
     kusagil olin näinud _____ 16

Kood:

Adj. 1
 Pron. 2
 Is. adv. 3
 Pref. 4
 Kss, 5
 K 6

Kontrolliks

korrutada koodi
 märgitud
 sona järje-
 numbriga
 reas, viie
 rea korruti-
 sed liita.

Sõnaliik
 märkida
 lühendiga
 rea korvale!

S Õ N A L I I G I D

määrata koodis nõutud lühendite pealemärkimisega.

<u>Kood:</u>	Adj.	1	<u>Kontrolliks</u> sõna järjenumbri
	Pron.	2	ja koodi korrutised liita
	Adv.	3	
	K	4	
	M	5	

- A. 24 Järgmine õppeaasta midagi päris uut
 32 enesega kaasa ei too. Pisut
 27 suuremat pingutust see siiski nõuab
 24 Eile algas juba kõikjal töö
 10 Ke. l. l. õnnestub tõsta oma õppeedukust?
 26 Arvestagem ka sporti ja isetegevust,
 15 kus igauks leiab oma hobi
 20 Koolitöö efektiivsusele aitab ka kaasa
 14 klasside ja kõigi kabinettide sisustus
 7 üldine tehniline seisund kogu koolis
 24 Käesoleval aastal eraldatakse selleks rohkem
 19 rahalisi ja muid vajalikke vahendeid
- B. 13 Eriliselt tuleb alla kriipsutada seda,
 14 mis šefid suudavad siin anda
 12 Meie linna mitmed väiksed ettevõtted
 24 või tsehhid osutasid koolidele ning
 25 teistele lasteasutustele suuremat abi kui
 16 eespool nimetatud küllaltki suured käitised
 9 Esimestest peab kiitvalt märkima valutehast
 12 Möödunud aastal šeflusabi mõneti elavnes
 28 ometi oli see üsna tagasihoidlik
 27 Ei ole tekkinud veel paljude
 23 ettevõtete ja koolide vahel vajalikult
 18 tihedaid, üksteist tõeliselt abistavaid suhteid

S Õ N A L I I G I D

määrata koodis nõutud lühendite pealemärkimisega.

<u>Kood:</u>	Adj.	1	<u>Kontrolliks</u>	sõna järjenumbri
	Pron.	2		ja koodi korrutised liita.
	Adv.	3		
	Kss.	4		
	Pref.	5		

- A. 23 Hõimude vahel esines muidugi juba
 20 siis tülisid, kui veel saagiahned anastajad
 18 neid üksteise vastu ei olnud jõudnud
 16 üles ässitada. Nende kõige püham kohus
 14 oli oma piiride kaitsmine, milleks tõusis
 16 üksmeelselt üles kogu hõim nagu üks mees
 22 Suhete arenemisega tekkis sõjaks mõni teinegi
 29 ajend. Enamasti naised ise vahetult ei
 22 lõõnud kaasa, aga tihti olid algatajateks
 25 Kodunt laste juurest läksid nad
 18 harva ära, aga õhutasid sõjakamat meessugu
 18 mitmesuguseid arveid jõu abil õiendama
- B. 36 Kujunes välja juba varakult eriline
 28 tülide lahendamise viis vaenuliste poolte vahel:
 11 ühe või mitme paari vaheline kahevõitlus
 15 Siis ei olnud inimene kindlasti mingi
 26 ingel, kui tal solvamise eest tuli
 18 tasuda ja tal kuidagi õnnestus
 14 oma vastase üle võitu saada
 17 Ei tuntud seal ühegi vaenlase
 14 vastu vähimatki halastust: kõik tapeti
 21 maha, kes võitjale ette jäid
 22 Kui juhuslikud tülid maha arvata, võib
 21 esiaja inimeste suhteid kujutleda üsna rahulikena

S Õ N A L I I G I D

Vastavad sõnad märkida koodis antud numbriga või lühendiga.

<u>Kood:</u>	Pron.	1	<u>Kontroll:</u>	Korrutada koodi
	Adv.	2		sõna järjenumbriga,
	M	3		korrutised liita.
	Kss.	4		
	K	5		

- A. 17 Palju meil seda küünlakuud enam on?
 10 Varsti koputab märts juba uksele
 15 Aga küllap teeb paljudele tõsist tuska
 14 kust naistepäeva puhul tervituseks lilli saada
 11 Kes varem lillepoodi jõuab trügida, see
 14 ei taha sugugi mõista teiste muret
 14 ahmiks muudkui kõik õied oma naisele
   9 On natuke külmal ajal see naistepüha
 12 Siis, kui õige päev kätte jõuab
 26 on tihti paremad lilled juba läbi
 17 Puhkemist püütakse küll pisut tagasi hoida
 15 koguni peatada, kuni tähtsa peo saabumiseni
 10 Kokku tegeleb lilledega umbes sadakond inimest
 13 kes selleks on saanud eraldi väljaõppe
- B. 11 Harva on nähtud meil mõningaid rändlinde
 11 kes jäävad kuhugi teistest maha talvitama
 11 Mõni üksik muustrastas veedab siin talve
 26 Vahel asub sügisel luigepaargi kanade juurde
 27 Oktoobris lendas mitu rabahane koduhanede hulka
 14 Neid võis näha seal iga päev
 24 kõrkjate vahel, kus leidus veel lauskvett
 15 Hiljem koduhaned läksid koju, teised jäid
 18 Detsembris tuli juba paks lumi maha
 10 pakane tugevnes, jõgi külmus kinni
 26 Kuni veel orast paistis läbi lume
 20 käisid linnud põllul toidu järel
 15 aga kuu lõpul hanesid enam polnud
 19 Kas keegi on neid mujal näinud?

S Õ N A L I I G I D

Vastavad sõnad märkida koodis antud numbriga või lühendiga rea juurde.

Kood: Adj. 1
 Pron. 2
 K 3
 Adv. 4
 M 5
 Kss. 6

Kontroll: Korrutada koodi
 sõna järjenumbriga, kor-
 rutised liita.

- 27 Kui me hoolikalt enda .....
 22 ümber ringi vaatame, siis kss. , adv.
 14 näeme küllalt niisuguseid fakte
 10 mis ohtlikult häirivad tervist
- 10 Siin saaks mõndagi parandada
 11 muidugi sõltub igas kollektiivis
 16 heaolu palju suhetest selle
 30 juhi ja töötajate vahel
- 13 Just siis konfliktid tekivad
 21 kui mõjukas töötaja kramplikult
 12 püüab oma võimu kõigile
 24 peale suruda hirmutamise abil
- 16 On ju meie linnas
 26 mõnigi meister tööliste ees
 21 muutunud otse naerualuseks: ta
 11 ei tunne ühtki eriala
- 14 Pärast kokkupuudet haistavad kõik
 11 kas vastutaval kohal olev
 12 isik tunneb tööd või
 19 on ta ainult sõnadetegi
- 26 Mulle meeldib astuda mööda metsaalust
 28 Puude all leidub veel lund
 20 Seal pole enam õiget rada
 27 nii kaugel ei käi suusatajaid
- 24 Kuula, miski heidutab vist linde
 18 See, kes seal lund okstelt
 24 alla sabistab, on kindlasti orav
 21 Kas võtame suusad alt ära?

S Õ N A L I I G I D

märkida allakriipsutusega ja koodi numbriga.

Kontrolliks sõna järjenumbri ja koodi korrutised liita.

		<u>Kood:</u>	
A. 23	Noh, kas teist keegi veel		
11	koju minema ei ole hakanud?	Pron.	1
9	Teised, kes enne majas olid	Adv.	2
32	lahkusid vist juba enne algust	M	3
20	Mis liig, see liig! Miks meie	Pref.	4
21	jaoks mõeldakse välja selliseid raskeid	Kss.	5
19	tekste ja igasuguseid teisi töid	K	6
29	Kui mitme päeva jooksul me		
18	peame need teosed läbi lugema?		
15	Igäühes on nii palju jõudu (ja)		
35	muid eeldusi, et üle saada		
10	karidest, mis teel ette juhtuvad		
22	Tema luuletusi, vist ka aforisme		
9	tõlgitavat isegi mitmesse eri keelde		
B. 14	Kes teab ütelda, kuhu, milleks		
26	ja millal kästi kokku tulla		
13	Kunagi ei maksa jääda teiste		
19	peale lootma, võidaks ise julgemalt		
17	mõnd uut ideed välja pakkuda		
15	Jah, palju raiskasime eile aega		
24	öhtul oli juba liiga hilja		
20	Ütle, mis nüüd küll teha!		
14	Siinne kord on paljudele tänaseni		
29	ebaselge, millegi vastu ei vaielda		
17	Ise nõustusite, nüüd olge vait		
18	Lähme koju, jäägu kõik pooleli		
15	Homme alustame loodetavasti niisuguse hooga		
10	et varsti oleme pingereas esikohal		

S Õ N A L I I G I D

märkida allakriipsutusega ja koodi numbriga.

<u>Kood:</u> Pron.	1	<u>Kontroll:</u> Koodi ja järje-
Adv.	2	numbri korrutiste summa.
Pref.	3	
Kss.	4	
K	5	Vastuseta read vastata arvuga!

- A. Kes nurme nimme jättis maha 22
 Las valitseb siis me maailma noorus 10
 Kas tõusul säravate kõrguste poole 20
 Need jäävad ainult julgete jaoks 21
 Hiilisin kohe kodunt minema 10
 Eelkõige räägime sellest, kuidas eelarvamused 13
 võivad kõik kavatsused ära rikkuda 14
 Nii mängis ta maha kogu oma karjääri 23
 Kärata mitu korda enesele peale: Vastata
 hakka juba korralikult tööga pihta arvuga!
 Metsas olen kui omaste seas
 Kust tekkis udu, mis langes maha
 Terve ilm on su ees valla
- B. Millal kavatsete jälle koju tulla 16
 et üheskoos lõpuni läbi arutada 21
 kõik seni pooleli jäänud küsimused 11
 Kogu maja kostab hirmsasti läbi 23
 mingi sahin käib juba lakkamatult 19
 sealpool meie liiga õhukest seinat 12
 nii tüütab kõiki, et hirmus 25
 Keda te siin taga rääkisite? 21
 Kas selline teguviis alati õigustab ennast Vastata
 Millist teed te nüüd edasi minnes arvuga!
 kavatsete valida? Selle, mis on lühem
 Oi, sealt vaevalt keegi soovib minna
 Pigem piki siinse järve ohutut kallast

S Õ N A L I I G I D

Märgitud sõna rahvusvaheline liiginimi kirjutada rea korvale. Eristada määrsona kolm alaliiki.

Omal soovil
teiste arvamus
need, kes kuulsid
kah tunnistajad!
samasugune jutt
said tuttavaks
vastus on poolik
mitu sellist fragmenti
ennäe inimest!
küllap selgub
mõlemad käed
kumb teist tuleb?
vist mõlemad
midagi ei juhtunud
sinu enese mure
muidugi minu enese
aitäh abi eest
tuli ühes temaga
ainult mõned
tegin omamoodi
tean, kuhu minna
arvatavasti linna
tema tahtis koju
või jõe äärde
tuleb ära oodata
kodunt lahkudes
oli temagi nende hulgas
läks väga hästi
seisa keset tuba!
võib minna läbi metsa
kuidas läbi pääseda
võib-olla eksime?

S Õ N A L I I G I D

Märgitud sõna rahvusvaheline liiginimi kirjutada rea korpale. Eristada määrsona 3 alaliiki.

Küll on raske
säärast tööd kirjutada
kindlasti tekib vigu
kas ütelda kõigile
niisugust uudist
vastus ei tule välja
meid oodatakse seal
ei taha toast välja minna
no on hull lugu!
sul on mitu karpi
sain ühest poest
kumb sulle meeldib?
küllap kuuled
ma ei taha nii suurt
soovitan ainult head
ta ei saa teistega läbi

Ütle, kui küsitakse
vaevalt ta teab
võta raamat kaasa
see, mis meeldib
oodake natuke
lähme läbi oru
kõik huvitavad mind,
kes mõtlevad
siinne maastik
on väga üksluine
see on midagi muud
vahest sa loobuksid
sellest kavatsusest?
seal, kus tantsitakse
väike, kuid väle
ootan vaid minuti

S Õ N A L I I G I D

Allakriipsutatud sõna liik märkida rea kõrvale
rahvusvahelise nimetusega. Eraldada määrsona kolm liiki.

Ohutu liiklemise kuu
toob rohkesti elevust
ka Tallinna Autoinspektsiooni
Ühe ukse taga
ootab grupp inimesi
Nende seas on
nii eakaid mehi
kui ka noorukeid
Omayahel vahetatakse vaikselt
vaid üksikuid sõnu
Kõige enam võib
kuulda niisugust küsimust:
Kui kauaks luba võeti?
Ja siis pooleldi
vastu tahtmist lausunud
peaaegu alati ühesugust
vastust: "Pooleks aastaks."
Ülema ette kutsutakse
järjekorras neid juhte,
kes ohutu liiklemise kuul
eksisid määruste vastu
Üks püüdis visalt
end vabandada väsimusega
teine mees tuli
umbes samasuguse jutuga
"Ma õieti ei võtnudki napsi
ja see oli eelmisel päeval"
Hiljem jäi ta üsna vait
palus ainult, kas
ei saaks koju
välja magama minna

S Õ N A L I I G I D

Iga inimese arengutaseme ja hariduse kohta annab kõige kindlama tunnistuse tema poolt kasutatav aktiivne sõnavara. Sõna saab tõeliseks suhtlemisvahendiks ainult siis, kui sellega kindlalt seostuvad teise signaalsüsteemi mõisted ja kujutelmad. Sageli kasutatakse eriti õpilaste poolt selliseid sõnu ja väljendeid, mille tähendust kas ei tunta veel üldse või tuntakse ainult pooleldi, ähmaselt.

Selliseltekib palju tühje fraase ja sageli lausa absurdseid mõttevassinguid. Suur oht on kasutada juhuslikult kuulnud-loetud sõnu meelevaheldselt, kas päris väärast või segavalt kohatus asendis, nii et tekivad halvast fraseoloogilised kontaminatsioonid, mida me tihti kohtame õpilaste töödes, aga rohkesti ka mujal, eriti suulises kõnes. Ühtki sõna ärge kasutage mõtlema!tult!

Miks sa meid säärase lookesega tülitast? Pada sõimast katelt, ise niisama must. Milleks teist mustata, mõlemal on süüd. Too mees tuli ennist samasuguse jutuga. Siin kuulast mõndagi, milleta läbi saaks. Räägi nendega, muud asjad lahendan ise. Juba mitmes-setmes kord vestast sellist juttu. Igaühel kulust selleks tööks mitukümmend päeva. Kõik teistele, ei midagi enesele. Ükski prohvet pole kuulust oma kodumaal.

Laua taga istus neli inimest.

- Näete nüüd, kui palju meile kaela langes! ütles Aat. - Ja niisuguse tühise asja pärast! Kas saad ükskord aru?

- Kui õige jätaksime näägutamise teiseks korraks? sõnas Noe rahulikult.

- Aga kas te sellele olete mõelnud?

- Stopp! Noe lõi peopesaga vastu lauda.

- Kui teil midagi vastu ei ole ja, muidugi, kui see pole saladus.

- Mnjaa ... Muide, kuidas teil läheb?

- Kõigepealt tahaksin ümber lükata kuuldused, nagu sisaldaks programm midagi salajast. Otse vastupidi.

Kahjuks leidub neid, kes nõuavad kõmu.

Kuid mis siis, kui ma tahtlikult teen midagi hoopis muud? -

- Kuhu te siis välja jõuda tahate?

- Ma näen põhiliselt kaht eesmärki: esiteks jõuda aega, mille kohta andmed on seni liiga puudulikud.

Teine eesmärk on lähem. Igaüks meist heidaks pilgu mõne lähedase tuttava ellu.

- Jaan surus mitu korda nupule. Asjata.

- No-noh, sa ei näi mäletavat, mis sult nõuti... Läks vist rivist välja.

- Rikkis raal nii ei käitu.

Masin teataks sedamaid sellest meile.

Küsimusi tuli hulgaliselt. Mõned

jäid veel pärast teisi Jaaniga vestlema.

S Õ N A O S A D

Käändsõnadel

Pöördsõnadel

Näited

T u n n u s e d :

<u>Arv:</u> -d, -de, -te	-d	osad, aladel, jäävad
-i, -u, -e		ehetes ausail, sonu leidlikel
<u>Ajad:</u>	-b, -v(a), kse	jouavad
	-i, -si, -s	kuulukse oldi, käisid
<u>Kõneviisid:</u>	-ks(i)	laulaksin
	-vat	saatvat
	-ku(gu), -ke(ge)	pesku, olge
<u>Tegumoed:</u>	-ta, -t, -da, -d, -a	osatavat nähti, tuldi tehakse
<u>Infinitiivid:</u>	-ma	naerma
	-ta(te), -da(de), -a(e)	ootamas lükata joostes elada, tuues
<u>Partitsiibid:</u>	-v(a)	kartvad
	-nud; -tud, -dud	näinud koneldud
<u>Võrdlusastmed:</u> -ma(a) -m(a)		suurem, tuntumad
-im(a), -em(a) -im(a)		vanim, vihatuim onnelikemad

L õ p u d :

<u>Osastav k.:</u> -t, -d, -da	(-t)	eset, maad (laulvat) mida
<u>Sisekoha</u>	-sse, -de	össe, keelde
<u>käanded:</u>	-hu, he	sohu
	-s; -st -s, -st	peast lauldes elus laulmast
<u>Väliskoha</u>	-le, -lle	õele, mulle
<u>käanded:</u>	-l, -lt	imedel, onult
<u>Teised käanded:</u> -ks	(-ks)	metsani (toomaks)
	-ni, -na	sõbrana laulmata
	-ta, -ga	nootidega
<u>Pöörded:</u>	-n, -d	toon, elad
	-me(m), -te	toome, elate püüdke

MITMUSE TUNNUS

Leida noomenid mitmuse tunnusega, eraldada tunnus püst-kriipsuga ja rühmitada sonad vastavalt tunnusele kuude tulpa.

Sõnu erisuguse tunnusega on järgmiselt:

	d	de	te	i	u	e
A	2	7	4	13	5	4
B	5	5	5	12	4	6

- A. Juubelile ilmus tuntud isikuid, kõigi noorte sõpru kogunes sadu lõpetanuid, kõrvus koolikella helid Paljudel hallipäistel taatidel õnnestus näha klassivendi Vesteldi kooliaastaist, silme ees lapsepõlve rajad Meenus ununenud nalja, plikade näotuidki tempe Kutsusime õpetajaidki endi keskele, sõprade ringi Nendele lausuti tänusõnu, tervitusi, sõbralikke soove Paarist tunnist jätkus eredaimate muljete vahetamiseks Kõikide silmist lugesime mõtet jälle kohtuda Öötundidelgi jalutati tänavail, heietades mälestusi
- B. Kõigile suusateedele oli tihedalt kogunenud osavõtjaid Nendele lisaks matkajaid ja teisi asjahuvilisi Kohtunikel tuleb rohkesti tööd; jagatakse auhindu Võitjate hulka tuli ka tuntud isikuid, vanu veterane Mõned meistridki pidid siinseile rühmalede kaotama Koolide tulemused polnud teiste silmis eriti tõhusad Kuni 15-aastasi poisse kutsutavat suvel laagreisise Kõikide saavutuste kiuste ilmes mõningaid vigu Poisikestele müüdi tikke, paar pakki paberossegi Leplike vanemate hoiatused lastakse kõrvust mööda

Märkus. Mitmuse osastavas -sid on lõpp (nime/sid);
===
vokaal mitm. osast. lõpul on mitmuse tunnus
(jalgu, vrd. jalus, lõplikke, lõplikel, silmi,
silmis), d-listes vormides on -d käändelõpp,
-i- selle ees aga on mitmuse tunnus (aasta/i/d,
so/i/d).

M I T M U S E T U N N U S

Eraldada püstjoonega mitmuse tunnus (ka verbidel) ja kirjutada mitmusliku sõna alla vastav ainsuse kääne.

Kood: d - 1, de - 2, te - 3, i - 4, u - 5, e - 6.

Kontroll: Koodi ja järjenumbri korrutiste summa.

19 Lilli ja kiidusõnu sai osaks tšehhi

.....

24 kirjanikele, muusikutele, tantsijaile, orkestrile.

29 Kultuurielu iseloomulikke jooni on tihedad

28 suhted kõigi naabritega esmajoones demokraatiamaadega.

24 Tahame kogemusi, kogunenud muljeid jagada.

9 Suurimad pidustused "Kunst kuulub rahvale" kestavad

30 Loomingulisi saavutusi tutvustatakse laiadele hulkadele

13 Eksijaile võime andestada näotuimadki teod

25 Võlgu (ja) teenimatuid solvamisi ei unustata

26 Ettekäandeid, tarku (ega) alatuid valesid pole vaja

21 Saatjad soovisid kõikidele head reisi

27 Senistest elanikest neid keegi ei mäleta

28 Noil õnnelikel aastail möödus aeg lennates

20 Mäletad valgeid akaatsiaid ja kauneimat ööd?

26 Piki pargiradu ja jõekaldaid kulges tee.

OSASTAV KÄÄNE

võib olla

Kood:

lõputa (seppa - ainsus)	1
(seppi, palke, sõnu - mitmus)	
<u>t</u> -lõpuline (meest, raamatut)	2
<u>d</u> -lõpuline (maad, merd)	3
(maid, raamatuid)	
<u>da</u> -lõpuline (seda, mõnda)	4
<u>sid</u> -lõpuline (peresid)	5

Kirjutada lausetest (F. Tuglas, Marginaalia) noomenid osastavas käändes ja rühmitada vastavalt koodile.

A. Me ei suuda näha lopsakaid nägemusi ega edasi arendada õnnelikultki leitud aineid. 10

Tüüpiline näide: Kitzbergi "Libahunt", milles hästi kirjeldatud orjatalu reaalsel miljööd, kuid pole rahvaluule müüdile omalt poolt midagi juurde lisatud. 23

Meil on osatud näha vaid katkeid ja detaile. Koondava fantaasia norkus - see on eesti kirjanduse pahesid. 19

On tõsi: meie kirjandus ei paku rahva olemust allegoriseerivaid tüüpe. 10

Ainelised huvid, kirjandusturg, sensatsioonihimu nõuavad kõike üleujutavat produktsiooni, kuid seda ei nõua kunst. 16

Midagi suurt ei saavutata ilma suure jõukulutuseta. Üheksa kuud on tarvis oma last kanda, enne kui sünnitada. 20

Kirjanik peab seda oma ainega üheksa korda üheksa kuud tegema. 11

Kui pooldada üldse usundit, siis küll tulekummardajate oma. - Ei ole muid jumalaid peale tule. 16

Nii pean ma jälle aias oma tulejumala teenistusi. Vaatlen ääretu aja hardusega leeki. See rikastab aju, äratab mõtteid ja unistusi. 19

Kontroll: Koodi ja rea (1-4) korrutiste summa.

võib olla

Kood:

lõputa (seppa - ainsus)	1
(seppi, palke, sõnu - mitmus)	
<u>t</u> -lõpuline (meest, raamatut)	2
<u>d</u> -lõpuline (maad, merd)	
(maid, raamatuid)	3
<u>da</u> -lõpuline (seda, mõnda)	4
<u>sid</u> -lõpuline (peresid)	5

Kirjutada lausetest (F. Tuglas, Marginaalia) noomenid osas-
tevas käändes ja rühmitada vastavalt koodile.

Kontrolliks arvutada koodi ja rea (1 - 4) korrutiste
summa.

B. Näen nüüd tegelikult nii vähe inimesi - ja näen neid
siiski rohkem kui vahest kunagi varem. Näen neid loenda-
matuid hulki. _____ 22

On hetki, mil hakkad kahtlema proosa eluõiguses ja pida-
ma ainsaks kirjanõuslikuks vahendiks rütmilist keelt. _____ 11

Lugedes paremaid proosameistreid tunnend, et nende lause
ilusalaadus just värsilooigikaga ühte langeb. Ja kui nende
proosal midagi ei näi puuduvat, siis ometi see, et pole
tegemist värsiga. _____ 26

Kirjaniku mõtte ümber, ees ja taga peitub palju konkreet-
set elu - inimesi, esemeid, argitoimetusi. _____ 16

Parimalgi puhul näeme vaid mõnd värvilist sulge ta tiiva
ülemisest servast. Kui palju kohtame aga selliseid vär-
viliste sulgedega monograafiaid! _____ 21

Memuaare kirjutades: Igaüks loob minevikku meenutades
"oma elust meistriteose". Seda teeb aplaagris poliitik,
kes algab oma juttu: "See oli siis, kui ma kolmandat
valitsust moodustasin." _____ 27

Ja seda teeb agulieit, liigutatult õhates: "Jumaluke,
olin siis alles noor ja teenisin sakste juures." _____ 4

Selge asi: pole olnud teist säärast valitsust, ega teisi
sääraseid saksu maailmas. _____ 15

K Ä Ä N D E D

otsustada allakriipsutusega.

Kontrolliks järjenumbri ja rea korrutised nelikus liita.

mõisa - nom., gen., iness.

pargina - iness., nom., ess.

keelde - gen., illat., iness.

rikkalt - nom., abl., abess. 22

seitsmest - elat., part., iness.

pildile - ill., adess., allat.

habemega - gen., komit., term.

hätta - ill., part., iness. 17

sajaks - komit., transl., illat.

sadades - iness., illat., adess.

märtsini - ess., illat., term.

takjast - part., elat., abl. 21

veale - adess., transl., allat.

siledaks - illat., transl., part.

talvisel - nom., allat., adess.

kadedust - part., elat., gen. 20

valveta - abess., part., abl.

kupjast - abl., elat., part.

jõud - part., nom., gen.

palitu - nom., part., abess. 15

jutustust - elat., part., transl.

aastaid - gen., nom., part.

mitmetel - adess., abess., allat.

maleva - nom., gen., part. 19

inimest - gen., part., elat.

rattast - elat., part., transl.

tööde - gen., illat., nom.

sibulast - part., elat., iness. 15

kiud - part., nom., ess.

puud - part., gen., illat.

joonte - illat., gen., part.

suunda - gen., iness., illat. 22

S Õ N A M O R F O L O O G I L I S E D O S A D
eraldada püstjoonega.

Kood: tunnus 1, lõpp 2.

Kontrolliks koodi ja sõna järjenumברי korrutised liita.
Lõppudele alla tõmmata 2 joont, tunnustele üks.

Näidis: Elu/s helge/i/d hetk/i leidu/b = 15
                   2   2 4   3   4

Ainult noomenid	+ Noomenid verbid
19 Viimistlustööd kunstnike majas lõpetati kevadel	27
22 Äsja värviti veel uksi, töödeldi põrandaid	36
9 Sisetööde lõppemisel kolisid üürnikud uude majja	15
10 Kõike ülearust enesest maha jätavad	20
19 On uusi seadmeid, millega säästetakse aega	29
16 Millisena kujutled enesele kaasaegset kodu?	20
12 Kuidas kujutavad moodsat interjööri meie kirjanikud?	16
20 Mitmesse keelde seda teost kavatsetakse tõlkida?	36
17 Milliseid kunstinäitusi olete sõpradega külastanud?	28
23 Sellelt pildilt õhkub indu, muresid ja ootusi	26
24 Rõhu asetamises kätele tajume tööd ja jõudu	32
14 Ilmneb erinevate rahvuslike koolkondade iseärasusi	15
10 Usbeki meistrid ilmutavad kalduvust nikerdada	21
17 eestlaste avaldustes on rohkem dünaamikat, hoogu	-
18 Kõike tehakse korralikult, mõõdutundega, taktiga	22
15 Niisuguseid näitusi võiks korraldada Tartuski.	22
24 Lindu tuntakse laulust, inimest tööst	28
20 Tööd küünivad juhtivate kunstnike paremiku tasemele	24
20 noored autorid arendavad häid traditsioone edasi	26
20 säilitades rahvuslikule kunstile iseloomulikku joont	23
20 värvilahendusi, ornamentide ja kujunduslikke võtteid	20
20 Õnnestunuiks võib pidada katseid tänapäevased	25
20 moed kunstipäraselt ühendada vanade rahvariietega	23

Märkus. Liitsõnad arvata üheks ühikuks.

S Õ N A O S A D

eraldada ja märkida eraldatava morfeemi liik.

Kood: käände- ja pöördelõpp 1, mitmuse tunnus 2, tegumoe tunnus 3, aja tunnus 4, kõneviisi tunnus 5, infiniitivi ja partitsiibi tunnus 6.

Kontroll: Koodi ja sõna järjenumbrid korrutatised reas liita.

Näidis: Tuleb natuke oodata = 22 (1 x 4 + 3 x 6)

- A. 17 Mul tuleb meelde, (et) siin temast
 13 aetakse segast juttu, head (ja) halba
 20 Tuleb kontrollida kõike hoolega
 11 üteldagu ükskõik mida ja kuidas
 23 Näen praegu tema säravaid silmi
 26 mis mulle tihti naeratasid
 44 Olen veetnud teda oodates
 23 pikki tunde, terveid päevi
 36 Oli näha, nagu püüaks
 28 ta teiste mõttekäiku suunata
 24 Teda näikse häirivat tarbetu halisemine
 23 Igaüks süüdistagu äpardustes iseennast
- B. 37 Asulad kipuvad venima liiga laiaks
 19 elamud ehitatakse keskusest kaugemale
 5 otsaga itta (ja) läände, sohu (ja) metsa
 22 Äsja jõuti valmis kirjanike
 17 moodsa paekivist elamu ehitamise töödega
 14 Elanikud asuvad varsti majja
 29 kolimisega näikse igaüks kiirustavat
 11 tahetakse uue õppeaasta alguseks
 26 kõik korteris korda teha
 28 muretseda uusi armatuure, kardinaid
 28 sobitada vaipu (ja) maale seintele
- 11 (27) soetada igale esemele sobiv koht

Liitsõnad lugeda üheks sõnaks. Ühes sõnas
 võib olla rohkem kui üks tunnus.

eraldada püstjoonega, tõmmata alla lõpule kaks, tunnusele üks joon.

Kood: tunnus 1, lõpp 2.

Kontrolliks koodi ja sõna järjenumbri korrutised liita.

- A 14 Kostab juttu, rõõmsaid laule
 19 Teede äärde reastati ilupuid
 19 Neid lilli tahaksin aeda istutada
 21 Suured kivid jäidki leidmata
 15 Lual pesitses parte, hanesid
 12 mõningaid teisigi haruldasi linde
 16 "Seda paati pole tehtud linnuluust"
 10 Hommikusel tunnil ei minda külla
 18 Kraamige laud, peske nõud puhtaks
 13 Kõikides ruumides valitseb kord
     "Me ei ela selleks, et süüa
     vaid sööme, et elada"
     Säilita jõudu järgmise ülesande jaoks!
     Valime uude juhatusse endise voliniku
     Kaitse mind, jumal, soprade eest
     vaenlastega tulen ise toime

- B 15 Kas sa minu venda nägid -
 26 seda tumeda mantliga lühikest meest?
 15 Põldudel lõigatakse juba rukist
 13 Saak näikse olevat mullusest parem
 21 Kas sa nägid meid?
 18 Vist tullakse viimasel minutil
 13 Ma ei tea, kellele teatada
 10 Võtja käele lüüakse
 8 küsija suule ei lööda
 24 "Kõik roosid ma nopiksin sulle"
     Jõudsime suurde rohelisse metsa
     Millist suunda edasiminekuks soovivad?
     Sellesse laande võib eksida
     Jaota kaustik kolme (ühe)suurusse ossa
     Usalda, aga hoiä silmad lahti
     Kas tunnete Molière'i opetussonu?

S Õ N A O S A D

Eraldada sõna morfoloogilised osad püstkriipsuga, tunnusele alla tõmmata üks, lõpule kaks joont.

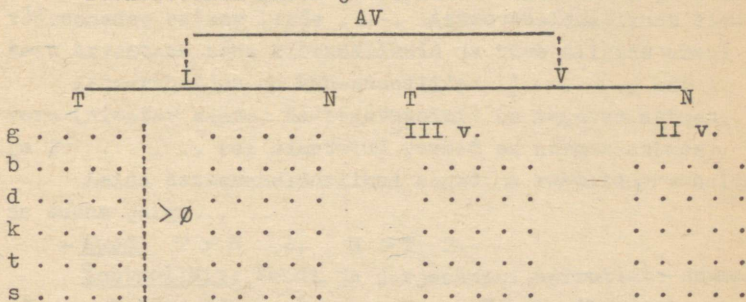
- A. Kui ei ütelda õigeaegselt, võidaks kirjutada
Lubatagu minulgi ära minnes ütelda oma arvamus
Võtja käele lüüakse, küsija suule ei lööda
Meie kõik oleme aastatega märgatavalt vananenud
Oli kuulda, et lähedusse hakatavat silda ehitama
Linnaisad näikse tahtvat kodanikke üllatada
Esimeseks maiks olgu õued koristatud ja aiad värvitud
Võidaks teatada, kui ei taheta segadust soetada
Kõik oleks teisiti, kui oleksime summasid saanud
Räägitakse, et tahetavat kõiki lauljaid filmida
Mõeldagu välja veel midagi samasugust
Muuseas olgu öeldud: keegi seda ei usuks
Ära pista pead silmusesse ega kaela kõide
Esimesed heidetakse, tagumised tapetakse
Keskmised koju tulevad - lugege rahvatarkust
- B. Oli kavatsus üheskoos metsa marjule minna
Jõuti suurde laande, kus tatsas karusid ja luusis hunte.
Tuldi oja äärde; võis supelda, kes tahtis
Pärast suplust võidakse kergesti külmetuda
Vihm näikse üle minevat; võiksime teele asuda
Rühm hargnes aegsasti kahte eri suunda
Peatuti Ööbikuorus väikese jõe kaldal
Mõned alustasid lõkketuld, teised seavad supikeetmist
Homseks tegime uue tööplaani, mida kõik teavad
Lindu tuntakse laulust, inimest tööst
Õhtuti oleks vaja korraldada mängu ja võistlusi
Kas on midagi kuulda naabrite küllatulekust?
Neil on kalduvus pidada loenguid ja kõnesid
Mõni valvaku tuld, ei või lasta kustuda
Kes teab ütelda, kuniks jätkub toitu?

A S T M E V A H E L D U S E   K O R D A M I S E K S

Astmevahelduseks nimetatakse nähtust, mille puhul sisehäälikud esinevad sõna eri muutevormides kahesugusel kujul ehk . . . . ja . . . . astmes.

Astmevaheldust on kaht liiki: 1) . . . . vaheldus (ri-da : rea), mille puhul muutub sisehäälikute koosseis, ja 2) . . . . vaheldus (hüpe : hüppe), mille puhul muutub sisehäälikute . . . .

Dešifreerida skeem ja sobitada sellesse antud sõnad:

salgan, leiva, tort, kastab, saapa, sõda, tohin, reibas, lõen, ootan, keel, suure, kaardid, kuusk, tunnen, hoisata, vaht, küüs, käed, vastan, luba, läige

M ä r k u s: Sõnad mahuvad täpselt antud lahtritesse. Vältevahelduslike sõnade järjestus ei ole oluline.

Laadivahelduse puhul muutub tavaliselt ka välde: tugev aste on . . . või . . . vältes, nõrk aste . . . . . või . . . vältes.

Vältevahelduse nõrk aste on alati . . . vältes, tugev aste alati . . . vältes, v.a. kahe tüüpikonna erandlik nimetav kääne (sõber, padi), mis on . . . vältes.

Astmevahelduse äratundmiseks on vaja meeles pidada, et käändsõnadel on nimetav kääne alati vastupidises astmes . . . . käändega ja alati tugevas astmes on . . . kääne mitmuses. Pöörd sõnadel on kindla kõneviisi olevik (õpin) alati vastupidises astmes . . . . . -ga (õppida) ja alati tugevas astmes on pöörd sõnadel . . . . . , samuti . . . . .

A. Noomenid järgnevaist J. Sütiste värssidest välja kirjutada kahes rühmas, astmevahelduseta ja astmevaheldusega, lisada siinseile vormidele a. nom. ja gen. ning astmevahelduslikele sõnadele kas T : N või N : T.

10 Mind järsku haarab päik(e)se valgus

15 ja vilja-lõhnaline tuul.

18 Õnk veab käsist, kisub jalust -

20 jääb täna koju müts ja kuub.

Näidis:

käsist - a. elat.

käsi:käe - T : N

Kood: astmevahelduseta - 1

norgenev tüvi - 2

tugevnev tüvi - 3

5 Maa kuumast virvendades sinab

18 ja ristik-heinal hirnub täkk.

18 Ja vase-läiget võtab lina

23 ning õitseb tatra kirju rätt.

Kontroll:

Kõrrutada koodi sona järjenumbriga reas, korrutised liita.

24 Suur kuhi koondub pilve-rakust,

2 kõik valmib, kollendab ja keeb.

2 Kõrs voogab, lainetab ning laksub,

12 viib läbi salu tallu tee.

Astmevahelduseta

sonu on 28,

astmevahelduslike

42.

9 All õhetava puude-kupli

22 lööb kärbes pilli, vingub sääsk.

13 Ja pähkliid varjulisist tupist

9 ju välja pistnud valged pääd.

Kui palju on viimaste hulgas tugevneva tüvega sonu?

Kui ülesanne ei tule välja, motelda sonaliikidele!

17 Üks arglik värin õhu läbib,

31 Üks tiibe vuhin taeva-lael.

15 Veel kiigub oksal verkjas käbi

7 ja vaigu-pisarates praeb.

15 On kõikjal õhku, päik(e)se valgust,

28 on kõikjal mahla-rikast tuult.

19 Soe mulla-kamar lihvib taldu,

19 maa-rammu võtab elu-juur.

Tähele panna vorme, mida tavaliselt ei kasutata:

i- ja e-mitmus, samuti päikse, pääd.

B. Noomenid järgnevaist A. Sanga värssidest välja kirjutada kahes rühmas, astmevahelduseta ja astmevaheldusega, lisada siinseile vormidele a. nom. ja gen. ning astmevahelduslikele sõnadele kas T : N või N : T.

10 Ja ikkagi nii palju püues
 18 on lootust, hellust, usku mul.
 18 Mul on, kui seisaksin ma õues
 13 mäe-harjal selgel hommikul.

5 Kui raskelt all ka udu lamaks,
 18 kuid juba hiilgab koidu-kiir
 3 ja ühtesoodu avaramaks
 19 mu ümber muutub silma-piir.

18 Ja järjest enam vormi, värvi
 20 kõik võtab nagu nõia-väel
 33 ja kirkaid hooned, kinke, järvi
 28 on minu ees, mu kahel käes.

4 Öhtu jõuab, päike veereb
 8 juba viimsed kiired kaovad.
 9 Pika päeva väsimusest
 6 kõigi silmad kinni vaovad,

19 süütud, targad, karmid, hellad,
 13 mõtlikud ja rõõmsad silmad -
 8 puhtad peeglid, millest vastu
 12 helendavad terved ilmad.

23 Mustad silmad, sõstra-silmad,
 12 silmad sinised ja hallid -
 4 õrnusega mõtlen teile,
 19 olete kõik mulle kallid.

Näidis:

püues, a. iness.,
 pou:poue - T:N

Kood: astmevah-ta - 1
 norgenev tüvi - 2
 tugevnev tüvi - 3

Kontroll:

Korrutada koodi sõna järjenumbriga reas, korrutised liita. Liitsõna osad arvata eri ühikuks.

Astmevahelduseta
 sonu on 24,
 astmevahelduslikke 41.

Kui palju on viimaste hulgas tugevneva tüvega sonu?

Kui ülesanne ei tule välja, motelda sonaliikidele.

ASTMEVAHELDUST KORDAMISEKS

Kirjutada käänamistüübi järgi muutuvad noomenid rühmitatuna koodi järgi:

1 -	aastmevaheldusega	aasta : aasta
2 -	nõrgeneva tüvega, vältevaheldus	sepp : sepa
3 -	"- " - laadivaheldus	jalg : jala
4 -	tugevneva tüvega, vältevaheldus	tütar : tütre
5 -	"- " - laadivaheldus	hammas : hamba

Kontroll: Korrutada koodi sõna järjenumbriga, siis liita.

- 10 Süda-suvi, süda-suvi!
 27 Aasta lõõskav lõuna-tund.
 9 Kuuma päeva rammetus
 21 käin kui keset kaunist und.
 25 Vaikus üle halja oru,
 18 kõik on pidulik ja tumm.
 13 Ainult rohus tasast joru
 25 ajab hoolas mesi-mumm.
 16 Keset kuldseid vilja-välju
 14 loogeline maar-tee-pael.
 12 Liikumatul põua-pilved
 17 helendavad taeva-lael.
 12 Kase-salud, vaiksed talud -
 2 olla kaunimat ei saa.
 25 Selgeil, puhtail järve-silmil
 7 tunnistab mind kodu-maa.
 18 Kaugel siit on tusk ja tüli,
 5 kaugel halbus, inetus.
 12 Avaruse armas süli,
 9 taeva sügav sinetus.
 33 Üle maade õnnis vaade
 10 rändab kingult kingule.
 15 Nagu pilli-keel on süda
 4 tõmbund õnnest pingule.

(A.Sang, Suvelaul I)

S I L B I D

Käänamisel arvestatav sõnaosa eraldada püstjoonega.

Sonadel ainsuse nominatiivis märkida tüve silpide arv. -
NB! Tüve silpe loeme genitiivist (vrd. ka mitm. genit.),
alates pearohust, vahel kaasrohust.

Teiste käänõte korral kirjutada antud vormi silpide
arv, tunnused ja lopud kaasa arvatud.

Näit. luge/mikkudesse - 4, fo/neetika - 3, sepp - 2,
mood - 2 (vrd. moodi/de).

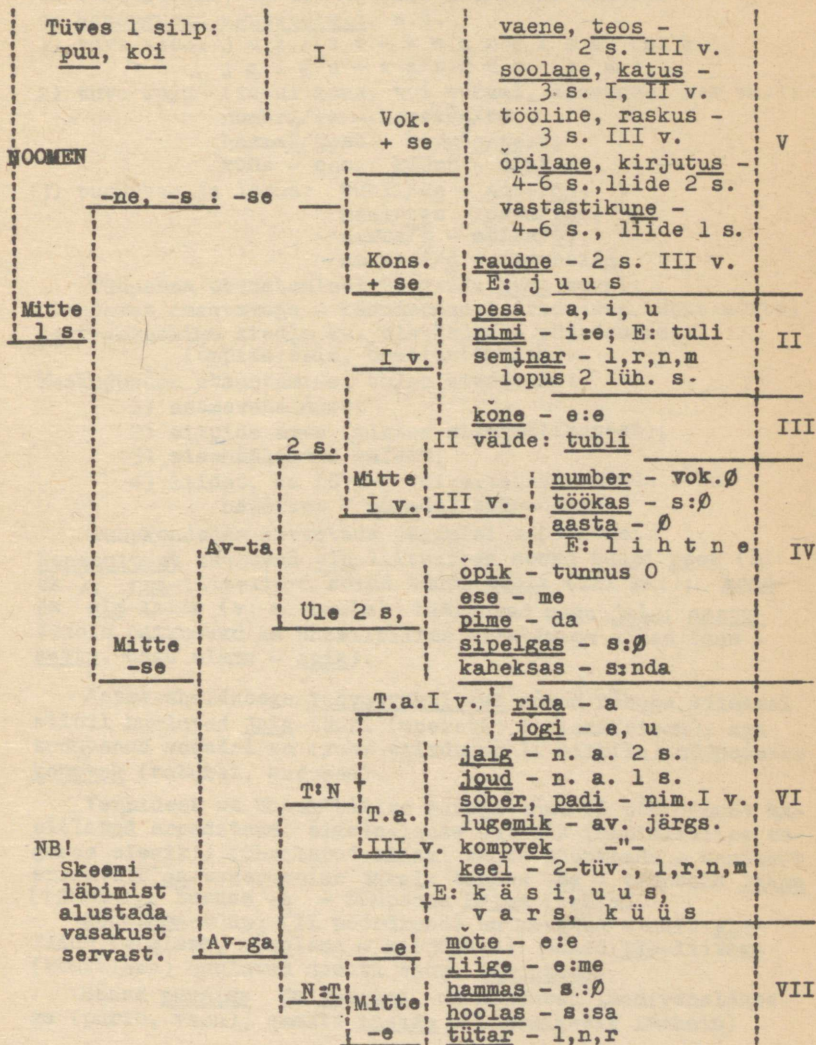
- A. Loengud... asula... alandusest... uuest... teosest ...
joakesest... kärestikuni... Emajõel... laevaga... Oiule...
kaaviar... liual... rulaad... seapraest... krabizelee...
rabarber... kisselliks... seljanka... puljongiga... eel-
roaks... minister... direktor... kabinet... kantselei...
büroo... grammatika... algebra... algoritm... trohheus...
üpsilon... ebareaalne... kaos... universum... icon...
protoplasma... fagotid... viiulid... oboed... balalai-
kad... akordionid... reekviem... pianino... vioola...
saksofon... duett...
- B. Soengust... tualetist... viiendat... kausta... hoius-
tega... moekas... palitus... violetses... sabooga...
kostüümis... poeesiat... horisonidid... maestroga... sead-
metele... õuele... asalea... reseeda... oleander... kroo-
kus... daalia... molekul... mimikri... alkohol... kaaries
aort... delfiin... flamingo... karakull... gorilla...
orangutang... elevandil... vaalal... kangurul... kroko-
dillil... hüäänil... tšempion... rekord... torpeedo...
inertne... helikopter... masurka... dilemma... impera-
tiiv... obelisk... alpaka...
- C. Opereti... süžeks... anekdoot... ereda... puändiga...
ballaadi... heroiline... kangelane... vanamoodne...
ideestik... uvertüüri... võimsaist... akordidest ...
kontserdi... publik... dirigent... aplaus... orkester...
kulissid... fuajee... hoiatavad... teated... raadios...
(ja) televisiooni... programm... seaduslik... stipendi-
umi... taotlus... laiast... laastust... toast... õue...
kaenla... (alla) ohjad... taosed... omnibussid...
ekskavaatorid ... autod... uued... veokid... täielik...
transport... liialdusteta... head... resultaadid...

K Ä Ä N D - J A T Ü Ü P K O N N A D

A s t m e v a h e l d u s e t a :

- I Puu / koi - pikk vok. / -ii, -üü, dift., võõrsõnad
-
- II pesa / nimi / seminar (=nari) - 2 lüh. silpi
 -a, -i, -u / i > e / -l, -r, -m, -n, -tar
 ! E: tuli
-
- III kõne / tubli - 2 s. I v.; -e: -e / 2 s. II v., -nna
-
- aasta / töökas / number - 2 s. III v.
 - / s > Ø / vok. > Ø
 -l, -r, -m, -n, -v, -s
- IV õpik - 3 s. ja pikemad (-ja, -tu, -m, -v, -nu, -matu)
ese / pime / sipelgas / kaheksas ! E: lihtne
 -me / -da / -s > Ø / -s > -nda ! -ne -sa
-
- vaene / teos (om. -se) - 2 s. III v. ! E: teine,
soolane / katus - 3 s. I, II v. ! naine
 2 s. II v.
- tööline / raskus - 3 s. III v.
- V õpilane / kirjutus - 4-6 s., liites 2 lüh. (-lane)
vastastikune - 4-5 s., liide -ne, kaasrõhust 3 s.
raudne - kons. + -ne, vokaaltüvel. ! E: juus: juukse
 -s: -ks
- =====
 A s t m e v a h e l d u s e g a :
 T > N
- A rida / jõgi - t.a. I v.; a-tüvel./e- ja u-tüvel.
jalg / jõud - t.a. III v.; omast. 2 s. / omast. 1 s.
sõber / padri - nimet. I v., -el, -er / -i > -ja
- VI lugemik - kaasrõhk, liide kons. + -ik
kompvek - lõpus astmevah., rõhk I silbil (rahvusvah.)
-
- B käsi / uus / küüs / vars - tüvevok.-e, s > Ø
 t.a. I v. / s: Ø / s: n / rs: rr
keel - pikk vok. + l, r, n, m, tüvevok. -e
-
- N > T
- VII mõte / tütar / hammas - -e: -e / -r, -l, -n / s : Ø
liige / hoolas - omast. -me / -s : -sa

ALGORITM KÄÄNAMISTÜÜBI
OTSUSTAMISEKS

T Ü Ü P S Õ N A

on eeskujusõna, mudel, millega tüüpikonna sõnadel on ühesugused muutevormid, s.t.

- 1) tüve aste: j a l a s t - k a a r d i s t (n. a.),
j a l g u - k a a r t e (t. a.),
- 2) tüve kuju (lopul kons. või vokaal, sisekadu, n:s vm.):
numbri/te - korstna/te,
hammas/teest - kirgäs/teest,
küüs - oos, küünt - oont,
- 3) tunnused ja lõpud: tubli/de - auto/de,
keel/tes - peen/tes,
aasta/t - mõisa/t,
katusei/d - otsusei/d.

Tüüpisõna otsustamisel võrrelda kaht vormi: nimetavat omastavaga - käändsonadel (rida:rea, mõte:mõtte) da-tegevusnime kindla kv. olevikuga - pöördsonadel (oppida:opin, ommelda:omblen).

Eeskujusõna otsustamisel tuleb arvestada:

- 1) astmevaheldust,
- 2) silpide arvu (alates sisehäälikutest),
- 3) sisehäälikute väldeid,
- 4) liidet, ka tüve- või nimetava käände lõpuhäälikut - mõnedel tüüpisõnadel.

Tüüpikondades arvestada järgmisi täpsustusi.

Noomenitest kuuluvad elu-liitelised sõnad tüüpi pesa (II kk.); nna-liitelised sõnad tüüpi tubli (III kk.); kond- ja elm-liide (v. a. unelm) käänduvad nagu jalg; aasta-tüübis paiknevad ka ühesilbilise nimetavaga sõnad (aus - aasta, nagu elamu - õpik).

Astmevaheldusega rahvusvahelised sõnad rõhuga viimasel silbil kuuluvad jalg-tüüpi (operett, deklamatsioon), aga kodunenud sõnadel on (rõhk siirdunud l. silbile) tüüpisõnaks kompe (taburet, aadress).

Verbidest on ühesilbilise tüvega sõnu (I pöördkond) käsitletud eranditena, õigekeelsuse huvides (umbisikulise tegumoe olevik!) rühmitatud siiski kahte tüüpikonda - senisest erinevalt da-tegevusnime järgi: tunnus -da - tüüpisõna jääma (:jääda), tunnus -a - tüüpisõna käima (:käia).

konelema-tüüpi (II pöördkond) on arvatud ainult ele-liide (ebalema, monulema = kirjutama); sõnad tle-liitega (käsitlema) kuuluvad samuti tüüpi kirjutama.

Sõnad pürgima ja vaagima on muudetud laadivaheldusega (pürin, vaen), samuti laskma (lihtminevik lasksin).

T Ü Ü P S Õ N A

Kood: jalg 1, õpik 2, seminar 3, katus 4, pesa 5, tütar 6.

Kontroll: Korritada koodi sõna järjenumbriaga horisontaalreas. Korrutised liita.

Kõik sõnad ei kuulu koodi.

Kirjutada sonad koodi järgi rühmitatult.

Rühmad: 12, 14, 5, 5, 6, 3.

24 kohev	peenar	metsik	tunguus	kuulus	kirjanik
21 ilus	oras	terav	okas	pikk	korsten
20 ilusam	flamingo	jõukas	kunstnik	puhas	materjal
28 mõru	ollus	punane	õun	kuum	kohv
26 lahja	liha	toores	kapsas	rammus	kefiir
24 pehme	sammal	leplik	insener	saastane	fuajee
20 ainus	argument	väär	kriteerium	arvatav	põhjus
21 nüri	liiges	tühi	kaustik	lõhkine	kaas
28 lahtine	aken	kindel	alus	resoluutne	embargo
22 kuulus	klubi	reibas	pensionär	viimane	lootus
28 lõbus	õhtu	aulik	lauulik	laulev	bariton
27 kehv	menüü	kumer	liud	magus	kompott
21 Eda	Rita	Elfriede	Ene	Liidia	Reet
26 Hannes	Jüri	Hillar	Toivo	Peeter	Ants

Kood: jalg 1, tubli 2, number 3, möte 4, seminar 5, raudne 6

Rühmad: 16, 8, 6, 4, 5, 4.

31 kohalik	muuseum	volg	auto	lilla	meri
26 soliidne	ettevõte	ere	elekter	kahvatu	valgus
27 kõrge	observatoorium	lai	teema	metsik	nomaad
17 müstiline	elektron	tark	koer	leebe	otsus
18 tabamatu	vise	tabav	lask	kauge	retk
27 muistne	linnus	kohisev	tammik	rõõmus	poiss
26 roosa	petrooleum	tundmatu	foto	suur	atraktsioon
22 kirgas	november	üheksas	laine	niisugune	käitis
18 avar	universum	suvine	laager	raske	probleem
22 kolossaalne	teos	jõukas	kolhoos	lahke	härä
19 tappev	vaikus	kuune	taim	lõhnav	reseeda
18 kapriisne	daam	truu	lunoid	kõrge	kultuur
13 terve	tabel	veider	klubi	pidulik	õhtu
17 Riia	Leningrad	Tartu	Võru	Berliin	Leipzig

T U Ü P S Õ N A

Kümme /liige/	kümmes / /	kümnend / /	kümnendik / /	kümnis / /	kümnik / /
asi / /	vesi / /	ase / /	vise / /	tüse / /	kese / /
mood / /	moodne / /	moodsam / /	moekas / /	moodus / /	moonutis / /
toon / /	peen / /	teene / /	dinee / /	saratseen / /	seen / /
tragi / /	tõmmu / /	ahne / /	terve / /	luine / /	kuiv / /
kirves / /	kellu / /	saag / /	pintsel / /	nuga / /	käi / /
toim / /	toimekas / /	toime / /	toiming / /	toimetus / /	toimne / /
pianiino / /	trompet / /	akordion / /	orkester / /	viul / /	harmonia / /
lai / /	laud / /	sau / /	kiud / /	õu / /	kai / /
aster / /	krookus / /	reseeda / /	liilia / /	sirel / /	rododendron / /
hüpe / /	hüpis / /	hüplik / /	hüplik / /	hüplev / /	hüpotees / /
karm / /	kare / /	kartlik / /	kari / /	karjak / /	karjus / /
tõrges / /	kirgas / /	riiakas / /	võitev / /	hiilgav / /	robustne / /

T Ü Ü P S Õ N A

Kolm /jalg/	neli / /	viis / /	seitse / /	miljon / /	sada / /
mähe /	ohe /	tühe /	tihe /	pahe /	püha /
selge /	terve /	tige /	lahja /	öel /	virk /
proloog /	moto /	faabula /	teema /	karakter /	süžee /
ansambel /	duett /	harf /	klarnet /	saksofon /	klaver /
rubla /	kopikas /	dollar /	peseeta /	taaler /	floriin /
huvi /	susi /	tugi /	suvi /	nudi /	suli /
varss /	vars /	vart:a /	varb /	vari /	varvas /
isekas /	üllas /	toekas /	võimas /	vilgas /	tehas /
olek /	olu /	olend /	oleskelu /	oletus /	olelemine /
kapsas /	peenar /	uba /	hernes /	redis /	porgand /
võti /	võte /	vastuvõtmatu /	võtja /	võit /	võtmine /
aade /	sade /	sadn /	saba /	sajand /	sajandik /

I K Ä Ä N D K O N D

Üks silp, lõpul pikk vokaal või diftong (puu - koi).
 A. Leida I käändkonna sõnad ja kirjutada kahte tulpa.

Kontroll: Liita arvvastuseks järjenumbrid.

Sõnu on: puu - 10, koi - 15.

lai	õu	see	krai	muu	nõu	soe	põu	15
need	maad	uued	reed	head	teed	truud	õed	20
viie	saega	iga	moega	õie-	kuul	naeru-	suul	14
heast	tõust	täiest	jõust	suur	käi	prii	leib	8
rea-	mees	tõe-	meel	puu-	täi	või-	sai	18
suur	süü	pai	boi	peened	rüüd	too	soo	23
puused	piid	hao-	kood	Aasia	mäed	käed	vööli	10
luust	hui	näotud	laed	nood	paleed	laul	aust	17

Leida sõnad, mis ei kuulu I, s.o. p u u - k o i -käändkonda.

Kontroll 1: Liita nende sõnade järjenumbrid ridamisi ja siis neljakaupa.

Kontroll 2: Sõnu, mis ei kuulu p u u - k o i -käändkonda, on 17.

ateljee	meriino	aaria	avenüü	trio	
kolhoos	trümoo	oreool	bordoo	angroo	
minia	pioneer	patarei	aula	tiree	
ood	aaloe	eefeu	peoleo	embrüo	<u>22</u>
ruloo	allee	paneel	assamblee	kommünikee	
partei	kantselei	Oiu	Altai	India	
Itaalia	Barclay	Korea	Süüria	Alma-Ata	
Tiiu	Õie	Lea	Kai	Joel	<u>24</u>

NB! Võõrsõnadest ei tarvitata üldiselt lühikest partitiivi, seega käänduvad nagu koi.

puu:

koi:

I K Ä Ä N D K O N D

Üks silp, lõpul pikk vokaal või diftong (p u u - k o i).

B. Leida I käändkonna sõnad ja kirjutada kahte tulpa.

Kontroll: Liita järjekorranumbrid reas.

Sõnu on: puu - 11, koi - 16.

nõud	jõud	need	kupeed	aed	kraed	ehe	pau	11
Leo	tüi	nui	sai	tai	luu	kõu	sau	14
linapeod	leos	suurmood	vaskkeed	söed	leel	nööd	mäed	11
oas	soos	töö-	hool	jäine	tuul	Hiiu-	maal	13
soe	boa	õel	toi	see	ideaal	prii	hiid	13
mai-	kuus	õine	leid	lai	õös	öö-	laul	10
Malai	saared	poi	sees	mastiraad	vees	kai	ees	16
loe (ja)	lääs	avarii	jääl	muid	rüüsid	poes	reas	18

Leida sõnad, mis ei kuulu I, s.o. p u u - k o i -käändkonda.

Kontroll 1: Liita nende sõnade järjenumbrid ridamisi ja siis neljakaupa.

Kontroll 2: Sõnu, mis ei kuulu p u u - k o i -käändkonda, on 15.

paapua	paa	laptuu	tiree	geodeesia	
büroo	dünamo	frotee	epiteel	oboe	
komando	revüü	trio	vaarao	muumia	
Ginea	Kongo	Ufaa	Altai	Alajõe	<u>20</u>

raie	rabasoo	rokokoo	eskimo	ruloo	
sprii	duo	bestia	pügmee	aaloe	
amfora-	vaas	ampluaa	allee	koopia	
Sitsiilia	Malai	Joškar-Ola	Nuia	Ao	<u>21</u>

puu:

koi:

K O I -, P E S A - J A S E M I N A R - T U U P I S Ö N A D

Kood: koi 1, pesa 2, seminar 3.

Kontrolliks arvutada koodi (1-3) ja järjenumbri (1-4) korrutiste summa.

A.	Treial	tehnikum	pude	segu	14
	kangur	väi	vare	tuvi	10
	dispetšer	šassii	aku	palagan	14
	tantsijatar	režissöör	tugi	tragi	11
	uba	riba	klii	prii	11
	aeg	kae	agu	aru	10
	vesi	muda	pagan	taba	12
	aaria	aaloe	halvaa	asalea	9
	pleenum	bituumen	minimum	silinder	9
	kombainer	mitu	osa	ešelon	18
	känguru	gorilla	vau	lövi	11
	kakao	televiisor	magun	mahagon	13

B. Vastata arvuga.

Marli	hermeliin	eesel	kronu
epopöa	meetrum	meedium	eefeu
inkunaabel	ridikül	sündeetikon	ehitav
herkulo	koridor	kastrul	direktor
elektron	kautsjon	staadion	portsjon
kena	kevadine	põletav	mõru
hai	vai	sai	kai
räbal	räbu	rebu	vibu
rsha	rahe	mahe	mahedam
reliikvia	aktsia	altar	karavan
komisjon	samovar	tee	jahu
paha	püha	tühi	tahe
moto	deviis	popurrii	mimikri

K O I-, P E S A-, S E M I N A R - T Ü Ü P I

S Õ N A D

Kood: koi 1, pesa 2, seminar 3.

Kontrolliks arvutada koodi (1-3) ja järjenumbriga (1-4) korrutiste summa.

A. Komitee	naelsterling	opman	postiljon	13
muuseum	destroyer	vaarao	krai	10
register	akordion	vestibüül	klibu	14
hari	õli	süli	suli	12
atašee	kambium	minia	sumadan	19
prügi	prokurör	dünamo	keemia	8
aed	padi	oda	nudi	14
kino	kimono	pannoo	papagoi	9
partei	patareid	kantselei	kabaree	10
novaator	pensionär	klubi	lävi	12
lai	trümo	nõukogu	staadium	20
pii	pinal	ühendav	lüli	9

B. Vastata arvuga!

Vilu	suvi	lahja	liha
püree	tugev	trafo	taru
agressor	telefon	kakuam	plagu
komandör	elevant	kaamel	kakaduu
põu	õu	hüüe	menüü
male	mahe	ahi	kahin
krabi	krae	truu	metroo
kvoorum	fuuria	arlekiin	ptii
masin	asi	kassa	kasu
parun	nari	pragu	nüri
soomlanna	venelane	panama	kanvaa
anum	album	konsilium	memorandum

K Ö N E - J A T U B L I - T Ü Ü P I S Ö N A D

alla joonida, tähistada koodi numbriga ja kõrvale kirjutada ainsuse partitiiv ning mitmuse genitiiv.

Kood: tubli 1, kõne 2. Igas reas on 2 otsisõna.

Kontroll: Liita koodi ja järjenumברי korrutised reas, siis kolme rea summad kokku.

asula	laulja	polka	masurka	
klade	ime	õhtu	alatu	
vedrud	pudrud	adrad	hüdrad	<u>18</u>
ohe	ehe	pahe	lõhe	
kraana	torpeedo	ase	tühe	
tare	tore	torso	torge	<u>22</u>
vened	hansed	mõned	võred	
kitsid	kiilad	kerged	kirjud (II v.)	
koroonad	vise	sõtse	nõme	<u>19</u>
looja	floora	dilemma	lame	
ratsu	rahe	rabe	tasku	
barankad	saiad	veskid	autod	<u>15</u>
tõmmu	tüse	kere	ere	
valged	lillad	roosad	õelad	
küpsed	haiged	paljud	koljud	<u>19</u>
lüüra	muusa	poeesia	tase	
mitu	hapu	kalju	põrgu	
jume	jube	kabe	õde	<u>16</u>
tõmme	katse	hoki	male	
peseeta	rubla	müüja	sööja	
vine	aine	naine	plika	<u>20</u>
vahe	vise	vihje	vanilje	
ige	vile	balalaika	maestro	
troskad	taksod	suved	talgud	<u>16</u>
trio	indigo	inka	knopka	
eleegia	leebe	ale	leelu	
taskud	fotod	pidžaamad	pärliid	<u>22</u>

T U B L I V Õ I A A S T A ?

Igas kolmikus on üks otsisõna. See alla joonida, rea kõrvalle kirjutada koodi number ja sõna mitmuse genitiiv.

Kood: tubli 1, aasta 2.

Kontroll: Koodi ja järjenumbri (1-3) korrutiste summa.

viul	pianino	pikolo	
luule	poesia	valuta	
violad	flöödid	tromboonid	
noodid	voodid	hooned	<u>10</u>

aulad	tunglad	põlevad	
lõuna	reseeda	aiand	
tulbid	klubid	hipid	
naerev	näiv	edev	<u>10</u>

akud	takud	elukad	
kakaduu	selgrootu	preeria	
algebra	keemia	protoplasma	
hirmsad	küpsed	(üli)kiired	<u>12</u>

pehmed	vaiksed	ilusad	
lodjad	asujad	tootjad	
tragid	targad	lahked	
kõhnad	lahjad	peened	<u>16</u>

putked	kätkid	jätked	
paunad	vainud	ained	
heie	neiu	krae	
isand	(raha)ringe	loeng	<u>16</u>

ehtsad	mõisad	päitsed	
moodsad	avarad	verandad	
asalea	angoora	faasan	
koolibri	flamingo	känguru	<u>11</u>

NB! aasta-tüüpi on arvatud ka ühesilbilise nimetavaga astmevahelduseta sõnad (aus).

1. Igas horisontaalreas on 2 sõna tüübist number.

Kontroll: Liita vastavad järjenumbrid reas ja 3 rida loppvastuseks.

album	artikkel	algav	arbiter	astel	ankur
ansambel	aatom	ader	auster	apelsin	aken
eesel	ešelon	energia	ebard	ekker	embleem <u>19</u>
eksemplar	ettur	elekter	ekstern	eeter	elevaator
haldjas	hollender	hiilgav	hõlpus	hellen	heelium
huumor	hulkur	haigur	hektar	haisev	hulkuv <u>22</u>
karaul	kaenal	kaamel	kringel	kummel	kittel
katel	kastrul	kulden	koolon	kaaren	kalkun
kiitev	küttiv	kestev	kiirgav	kõndiv	kõlbav <u>22</u>
kalender	kumer	kateeder	kulgur	kutsar	kahjur
köder	kamber	kavaler	küünar	korter	kandelaaber
leibur	liiper	loorber	looder	laekur	lütseum <u>18</u>
oopium	ohter	onkel	organ	ookean	Oskar
peenar	pähkel	pastel	pinal	pudel	puudel
pisar	pulber	pundar	punker	piilur	puskar <u>19</u>
rektor	reegel	reflektor	riiul	rikas	röömus
sõsar	sõstar	spikker	sensiibel	sangar	sulgur
šlaager	šveitser	džungel	šaakal	šarlatan	tšempion <u>19</u>

2. Igas järgnevas reas 2 sõna ei kuulu number-tüüpi. Kui liidame järjenumbrid reas ja 6 rida kokku, saame 42.

Mihkel	sanitar	kuulus	koorem	kahvel	miljon
oksjon	korsten	soodus	order	ohver	veider
naaber	korter	pension	naaskel	tuhkur	veenev
hirmus	laulev	laegas	suhkur	mööbel	kandam
velsker	nöder	tiiger	mantel	kangur	pöial
tappev	siiras	snepper	laager	treial	vaagen

Õ P I K - T Ü Ü P

Kirjutada alla mitmuse omastav ja osastav!

- 14 Osavaim mängija ohtlik staadium kõlav klaver
 .....
 .....
 19 suurim eelis oodatav finiš ägedaim rünnak
 .....
 .....
 17 tähtis isik kuulus sprinter vägev valitseja
 .....
 .....
 15 kriidiline paber osav tüdruk nõudlik treener
 .....
 .....
 16 looklev ojake punane porgand veniv kautšuk
 .....
 .....
 14 uudne artikkel õnnetu hoidja kasvatamatu sõsar
 .....
 .....
 11 magus kompvek märgine priimula moodne ujula
 .....
 .....
 17 tehnika—sajand lõbus saatja saamatu unistaja
 .....
 .....
 18 kasutu osmik kaugel preeria haritav kõlvik
 .....
 .....
 12 tugev reflektor veerev veok lõplik ultimaatum
 .....
 .....
 15 ilus ädal rammus ristik kõrgem koorem
 .....
 .....
 11 viimane sputnik tõusev lennuk avar kosmos
 .....
 .....

Kontroll: õpik-tüüpi sõnade järjenumbrate summa annab vastusarvu.

Õ P I K - S E M I N A R - T U B L I - N U M B E R

Leida koodis antud sõnad, tähistada vastava numbriga ja kirjutada juurde mitmuse partitiiv.

Kood: õpik 1
 seminar 2
 tubli 3
 number 4

Kontrollarv on koodi ja järjenumbri korrutiste summa.

13	register 4 /registreid/	fiasko / / /	kurioosum / / /	reaktsionäär / / /
15	minister	miserabel	daktül	fassong
14	elektron	belletristika	opium	fortissimo
16	rõõmus	kakaduu	ideaalne	radiola
18	pidžaama	noobel	monteerija	prorektor
15	sensiibel	paavian	raport	pikolo
12	protoplasma	arter	bakter	ultimaatum
8	raadium	prožektor	kosmodroom	elevaator
19	bumerang	materiaalne	anarhia	klausel
16	tundra	kambium	tungal	floora
9	kammerton	magnetofon	neutron	ksenoon
15	tšempion	komando	starter	finiš
18	smaragd	fosfor	teemant	väävel
17	angoora	buldog	krokodill	gorilla
9	klubi	korona	piljard	doomino

Märkus. Kõik sõnad ei kuulu antud tüüpidesse.

Õ P I K- J A S I P E L G A S - T Ü Ü P I S Õ N A D

grupeerida vastavalt koodile.

Täita lüngad õige vokaaliga!

Kood: õpik 1, sipelgas 2.

Kontroll: korrutada järjenumbrid koodiga, liita korrutised reas ja reasummad lõppvastuseks.

Näidis:

Sibulad	kasvasid	suured	nagu	kaalikad		
1x1				5x2	=	11
Igast	ühikust	saab	mitu	viilukat		
	2x1			5x2	=	<u>12</u>
						23
Viljatul	maa	-lehmakal	paistis	vaid		
üksikuid	käharaid	remmelgaid	ja	toomingaid		<u>26</u>
Uluk__	-jahile	minnes	läbiti	esmalt		
vaarik__	ehk	vabarn__	-rae,	mind		
mööda	jäärak__t	ja	üle	vildaka		
purde	teisele	kaldale,	kust	piki		
mäe	-kallakut	jõuabki	paksu	padrikusse		<u>25</u>
Allik__	kohal	nägime	vees	kivi		
-mürak__te	vahel	joonik__id	angerjaid	ja		
lustakaid	latik__id					<u>21</u>
Porgandid	on	küll	head	tümik__d,		
aga	kartul__d	jäävad	kiduraks,	mugulad		
all	väikesed	nagu	põrnikad			<u>30</u>
Need	on	ilusad	sihvakad	elukad,		
pole	kiitsakad	ega	küürakad			<u>33</u>
Poeme	kasukaisse,	võtame	laterna,	manner__g		
või	mõne	muu	anuma	ja		
lähme	Punikut	ning	vasikaid	jootma		<u>27</u>
Virtin	meisterdas	õhtuks	mahlakaid	pirukaid		
ja	magusaid	präänik__id	ning	kuivikuid		<u>29</u>

V K Ä Ä N D K O N D

Sõnad rühmitada koodi järgi ja kirjutada mitm. osastav.

Kood: soolane 1, tööline 2, õpilane 3, vastastikune 4, raudne 5, vaene 6.

Kontroll: Koodi ja järjenumברי korrutiste summa.

NB! Kõik sõnad ei kuulu koodi.

18 hiljutine	öine	äsjane	moodne
25 eilne	täpne	äärmine	kilogrammine
16 hallipäine	lühike	kaine	kauane
13 itaallane	ehtne	ammune	endine
26 sinne	reastikune	kohanemine	ülane
23 osaline	aluseline	töeline	parteilane
21 praene	luine	isune	ihne
12 oopiumine	suitsune	kaheaastane	tiine
19 homme	hoone	kinnine	uusmeremaalane
20 modernne	puine	parafiinine	ehtne
21 öösine	praegune	suvine	kevadine
24 osoonine	avameelne	igavene	viimane
13 amorfne	viltune	ahne	vihane
20 sajaline	kümnene	tuhandeline	viiene
18 väiklane	väheldane	väike	vähene
28 luune	vaskne	teemandine	kääne
12 soomlane	leningradlane	hoogne	tusane
21 malailane	tööalane	norralane	mohikaanlane
27 asfaldine	kriidiline	aateline	dünamolane
17 näitlikustamine	inertne	pingne	sogane
20 samblikune	salajane	samblane	sajune
25 kaheportsjonine	võine	tervitamine	lühilaine
21 ülemine	armeelane	lahtine	meetrilaine
19 soine	soliidne	sopane	soodne
18 liigne	lihtne	lihaseline	lihane
29 kompektne	intensiivne	tunamullune	osutikene
21 marmelaadine	uueaegne	karvane	hobune
17 aastased	katsed	nüüdsed	määrused
14 võrdsed	kergejõustiklased	rublased	teenused
28 naerusuine	naine	välismaalane	luustikune
22 viimse	lööke	pääsuke	tormine

vastastikune = 4-5 silpi, liide -ne, kaasrõhust 3 silpi.

V K Ä Ä N D K O N N A S - S Õ N A D

grupeerida koodi järgi ja kirjutada mitmuse osastav.

Kood: kirjutus 1, raskus 2, katus 3, teos 4.

Kontrollarv on koodi ja järjenumbriga korrutiste summa.

Kõik sõnad ei kuulu koodi.

12	käitis	täidis	õnnis	sillutis	köis
24	iherus	lehis	vastus	kompaktsus	ilus
15	kääbus	kääbas	kärmas	kärbis	kärbes
25	pagas	igavus	äpardus	kõrvits	kaos
27	viies	ilves	jänes	emis	rammus
14	ümbris	saadress	paatos	aplauus	haabitus
28	veis	valelikkus	liiges	leotis	liigutus
22	ihesed	iidsed	paised	oletused	püünised
18	luused	laosed	kuused	udused	puudused
20	härmatas	angerjas	ehis	kümnis	elegantsus
19	kirmas	karjus	kartus	kirmetis	kirgas
24	kuulsus	uudis	kuulus	käis	kaunis
15	ollus	oskus	otsustus	okas	oskuslikkus
20	eepos	paratamatus	äpardus	eeldus	ishias
19	mullused	kahtlused	läätised	liigsed	künnised
23	peats	eelis	seadis	uusus	hüljes
17	sarnasus	annus	arbuus	uus	hookuspookus
26	atlas	kapsas	pargas	saarmas	pinnas
12	heeros	lootos	kosmos	skleroos	loos
30	toorus	kaktus	opus	tsirkus	gloobus
22	spondeus	eos	pluus	ekstaas	papüürus
28	kümnis	kahtlus	kuulus	küpsis	kaugus
17	ablas	hõrnas	eakas	aines	algelisus
13	näidis	näpits	näitus	näilikkus	näigus
16	orjus	oinas	otsus	toores	hooletus
10	paras	põrsas	põigus	parmas	põhjus
25	linnus	siinus	siirus	hirmus	viirus
21	tõelikkus	toes	trohheus	tõhus	tõus

Kontroll 2: kirjutus 20, raskus 31, katus 31, teos 8.

Märkus. Kõik 4-silbilised ja pikemad s:se-sõnad kuuluvad tüüpi kirjutus.

V K Ä Ä N D K O N D

Sõnad grupeerida koodi järgi ja kirjutada mitmuse osastav.

A. Kood: õpilane 1, raskus 2, soolane 3, raudne 4, vastastikune 5.

Kontroll: Korrutada koodi järjenumbriga, korrutised liita.

Liitsona on üks sõna.

- 20 suurepärase eepos, ammune rahvaluuleline aines
- 16 neljajalgne algriimiline trohheus, üldine seadus
- 24 esimene kursus, hljutine soliidne vastus
- 17 ühesõnaline alus, öeldis, sihitis, määrus
- 18 armeelaste järgmine koondus, väline tunnus
- 16 reaalne tegelikkus, praegune teatrilane tegevus
- 18 luustikune kõhetus, sagedane mitmekuine haigus
- 18 üleaarne happelisus, sihuke suitsune kütis
- 13 tänavune vihmane algus, aastane veis
- 25 seekordne kõhnuke ninaesine, rikas loodus
- 20 tõhus suupooline, niisugune maias loomake
- 19 ülemäärane väetis, soine vesine pinnas
- 9 10-meetrine päene kallast, karestikuline ojake
- 17 alkoholine leotis, kolmas vaatus, tõhus lahus
- 20 paikne ülevaatus, haruldane linnuke, minutiline takistus
- 25 tühine inimene, liigne kartus, välismaine uudis

B. Kood: kirjutus 1, tööline 2, katus 3, vaene 4, teos 5, vastastikune 6

- 18 samblikune mätas, rammus mais, kärmas etiooplane
- 18 astmeline tõus, asfaldine ratas, viimane laine
- 26 ajutine kaos, ühine igatsus, kuulus paraguailane
- 14 auväärne isiksus, esmane tähis, igavene kosmos
- 28 arhailine joonis, lihtne spondeus, liigne valvus
- 24 kevadine oras, kompvekine tainas, voimas käitis
- 16 muistne linnus, troopiline kuumus, ideeline põhjus
- 28 haruline eos, äsjane vaidlus, mürgine ollus
- 24 puine sonastus, tänane otsus, kaudne kahtlustus
- 28 ümmargune gloobus, kahtlane oletus, roheline ääris
- 9 äärmine saamatus, tavaline absoluutne tegevusetus
- 10 hädine vabandus, sinne kinnine kauplus
- 31 hirmus teotus, lõhkinge kitsas käis
- 18 täieline kaotilisus, vaikne jääne ümbrus
- 13 milline häbematus! endine paheline kalduvus
- 27 tavaline küsimus, nähtuste oluline seos

NB! Kõik sõnad ei kuulu antud tüüpidesse.

V K Ä Ä N D K O N N A

s:se-sõnadele kirjutada tüüpsõna ja mitmuse partitiiv.

Tüüpsõnad: kirjutus, raskus, katus, teos.

kiirus /raskus/ /kiirusi/	võimsus // //	lühidus // //	lühis // //	lüüs // //
turjakas	turvas	teras	terass	toes
kinnis	käis	seos	varrukas	varustus
hirmus	tsirkus	ilus	iiris	tiiras
liiges	seitsmes	mähis	magus	moos
trohheus	käitis	keris	tõus	kasulikkus
otsus	osis	ootus	ots	otsustus
kümnis	küünis(ed)	küüs	küünilisus	küünistus
pais	paleus	paus	paitus	paremus
kaotus	kaos	asutus	annus	ainus
veis	elukas	vedis	viies	riietus
seadis	eelis	elatis	kallis	tähtis
kartus	kirgas	pagas	kuliss	kütis
hullus	uusus	aplaus	kuljus	kubjas

A S T M E V A H E L D U S E T A S Õ N A D

Kood: number 1, tubli 2, aasta 3, õpik 4, seminar 5
välja kirjutada rühmitatult (rühmad 11, 6, 4, 9, 5)
Kontrolliks liita koodi ja järjenumbriga korrutised.

A. 28	meister	kangur	kaine	kabe	karavan
23	insener	isik	imelik	iive	piiga
16	haare	reede	trofee	seeme	reseeda
19	tragi	igav	lahja	ihne	veenev
19	hirmus	mõis	mõnus	haljas	kapsas
20	eskimo	patareid	aula	kino	trafo
12	apelsinid	kuklid	küpsised	küünlad	meetrid
23	elamu	presidium	armee	register	reegel
21	alatu	alusetu	autu	mitu	laptuu
19	veto	võte	veene	voodi	velsker
17	sõdur	sanitar	naaber	põder	tatar
19	apteek	retseptaar	peeker	reetur	pundar

B - rühmitada nagu A, rühmad 10, 7, 6, 8, 4.

30	auto	aku	elevaator	saatja	imelik
16	lunoid	koorem	torpeedo	kraanad	kraanid
20	varietee	vaaria	viide	ajaviltja	videvik
22	porgand	peenar	korsten	hersed	veskid
16	siluetid	viulid	kandleid	vioolad	harfid
22	kuulus	loeng	aforism	kabinet	tulutoov
20	lõunad	klubid	saksofon	estraad	orkester
15	ookean	laulev	laine	laava	laevnik
24	ohvitser	juubel	foto	koonal	toober
33	kantsel	kants	kantselei	kange	gangster
24	rikas	rikkam	rikkalik	riknev	riiakas
15	sohver	veteran	üllas	tähtis	linoleum

A S T M E V A H E L D U S E T A S Õ N A D

Kood: number 1, raskus 2, raudne 3, õpik 4, seminar 5.

Igas kolmikus on üks otsisõna, see alla kriipsutada, rea järele märkida tüübi number ja kirjutada tüübist 2 mitmuse partitiiv, teistest tüüpidest mitmuse genitiiv.

A. vastus	vestlus	haldjas	
materjal	summa	karantiin	
ehtne	kompleksne	ühtlane	
teivas	sammal	iseseisev	
Jukut	palitut	libretot	<u>26</u>
panter	pipar	parool	
piiskop	mandariin	karneval	
põhjus	ehitus	turvas	
skafander	pastel	katel	
prognosis	šiffer	kotlet	<u>21</u>
kartul	kapsas	küpsis	
auklik	tervik	kasulik	
muistne	moodne	televisioon	
metsis	kotkas	koskel	
ilusam	versioon	annus	<u>22</u>
nõdrad	puhred	kukrud	
aaloe	keemia	teadja	
kefiir	konduktor	dekoor	
teater	sõstar	memuaar	
saarmas	kosmos	ratas	<u>24</u>
papiiirus	oletus	tõrkjas	
katkised	soised	iidsed	
pleonasm	uunikum	embleem	
vikatid	taburetid	veokid	
telefon	perroon	aken	<u>30</u>
konduktor	paradigma	ekseem	
parabool	parabellum	summa	
staadion	hampelmann	akord	
monarhia	melodraama	moodus	
harpuun	haspel	hoki	<u>23</u>

Kontroll: Korrutada koodi sõna järjenumbriga reas; viie rea vastused liita.

Kood: number 1, raskus 2, raudne 3, õpik 4, seminar 5

Igas kolmikus on üks otsisõna, see alla kriipsutada, rea järele märkida tüübi number ja kirjutada tüübist 2 mitmuse partitiiv, teistest tüüpidest mitmuse genitiiv.

B. kõrbes	heeros	õnnis	
partisan	dilemma	teema	
ehtne	ühtne	välismaine	
raske	vaevane	tappev	
grammatika	inka	masurka	<u>22</u>
keskus	igatsus	ohakas	
ülased	täpsed	tahked	
realism	tehnikum	probleem	
kanepid	baretid	piiskopid	
magnetofon	aken	vaseliin	<u>27</u>
veebruar	märts	aprill	
mai	juuli	oktoober	
väike	vaikne	väeti	
erutav	asetäitja	suurteos	
üheksa	üheksas	kahendik	<u>22</u>
taskud	peenrad	peekrid	
mandariin	preemia	laulja	
rapiir	rektor	karikakar	
tochter	teder	memuaar	
takjas	kartsas	atlas	<u>26</u>
binokkel	paneel	pannal	
mandariin	mansard	oopium	
tähtsus	ehitus	ollus	
teener	teder	kannel	
komando	dünamo	kakao	<u>27</u>
käitis	voimas	annus	
rajoon	parim	kolhoos	
trohheus	voimekas	ansambel	
veidrik	veider	vennas	
naiivitar	soeng	kaloss	<u>20</u>

Kontroll: Korrutada koodi sõna järjenumbriga reas; viie rea vastused liita.

T Ü Ü P S Õ N A

mitmuse genitiiv ja partitiiv kirjutada sõnapaarile

aastane paavian
pahur gorilla
kirju kakaduu
tilluke koolibri
ääretu ookean
mürakas kalju
mõru takjas
hapu rabarber
tõhus portsjon
magus kringel
hubane tare
grandioosne palee
vana patareid
praegune seisund
sõjakas iisraellane

tohtu kapital
hukutav dollar
kenake kopikas
eluvõõraim utoopia
kaugel staadium
imepärase masin
uudne moodus
filosoofiline artikkel
lõputu töö
tõise klade
vaimukas paroodia
aktiivne klubi
käesolev sajand
vanuseline vahe
küps otsus

T Ü Ü P S Õ N A

mitmuse genitiiv ja partitiiv kirjutada sõnapaarile

kindel miinimum
hiljutine taotlus
kolmas viiul
kuulus orkester
tõeline monstrum
roosa vammus
pehme kampsun
kahtlane auto
kinnine puhvet
avar laboratoorium
vahe saabel
nüri oda
kauge krai
tihe kaust
niisugune karvik

lühike raadius
tõhus kautsjon
tehnikumi diplom
vaevane finiš
kaarjas asula
külmem jaanuar
esimene kursus
efektiivne meetod
kolmas kvartal
kõlav klaver
viimane lühod
pentsik isand
tundmatu kosmos
amorfne ollus
mõru küpsis

T Ü Ü P S Õ N A J A V O R M I D

Määrata tüüpsõna ja moodustada ainsuse partitiiv:

mahagon
miljon
värten
meetrum
staadion
oda
tädi
register
kirju
nüri
raadio

Määrata tüüpsõna ja kirjutada mitmuse genitiiv:

paapua
madalam
kollokvium
juuksed
krae
kompleksne
voine
hapu

Määrata tüüpsõna ja kirjutada mitmuse partitiiv:

sinakas oras
õhtune praktikum
kahtlane ollus
loominguline klubi
mullune suvi
kestev stipendium

Kirjutada tüüpsõna:

kinostudio
arukas kaaslase
fotokaamera
raske studium
huvitav loeng

T Ü Ü P S Õ N A J A V O R M I D

Määrata tüüpsõna ja moodustada ainsuse partitiiv:

muistne
rammus
välismaine
mõru
kartul
kompressor
raadio
album
staadium
trio
kommünikee

Määrata tüüpsõna ja kirjutada mitmuse genitiiv:

sümposion
olümpia
soliidne
pere
öine
kalju
faasan
palaatum

Määrata tüüpsõna ja kirjutada mitmuse partitiiv:

eleegiline oopus
laulev pajats
nüri võrdlus
väike aula
kinnine muuseum
soodus otsus

Kirjutada tüüpsõna:

pehme pinnas
õhuke klade
oodatav kollokvium
lõbus plika
kuulus ujuja

RÕHK, SISEHÄÄLIKUD, TÜÜPSÕNA

1. Määrata rõhk!
Igas kolmikus leidub 1 sõna rõhuga 1. silbil,
kontrolliks on selle koha (1-3) ja rea korrutiste summa.
2. Määrata sisehäälikud. NB! Need on vahel järgsilbis.
3. Rühmitada sõnad vastavalt 5 tüüpsõnale + vaaria.
Kontrollarv on koodi ja koha (1-3) korrutiste summa.

<u>Rõhk</u>			<u>Tüüpsõna:</u>	
	bariton	fiasko	miseraabel	22
	fortissimo	šlaager	radioola	20
	elektron	referendum	fassong	12
<u>20</u>	protoplasma	binokkel	neutron	16
	aktsionär	kolleegium	agressor	21
	asalea	veranda	kontsert	8
	bumerang	avangard	propaganda	14
<u>14</u>	fenomen	anarhia	antarktika	15
	minister	prorektor	ešelon	22
	plastika	galaktika	belletristika	12
	register	konteiner	insener	22
<u>22</u>	kurioosum	ookean	terrakota	24
	intellekt	humoresk	podium	18
	indikatiiv	impersonaal	grammatika	8
	spondeus	perfekt	singular	17
<u>22</u>	skafander	skorpion	labürint	16
	pioneer	pensionär	patsifist	14
	nokturn	libreto	standard	15
	kotermann	flamingo	perpendikkel	17
<u>19</u>	patronaaž	protokoll	orkester	10
	Aster	Maria	Aleksander	20
	Rosalinde	Juulia	Johannes	8
	Saturn	Atlantis	Jupiter	16
<u>18</u>	Portugal	Maroko	Itaalia	19

Kood:

jalg 1
opik 2
number 3
tubli 4
seminar 5

Rühmade
suurus:
12, 16, 10,
11, 14, 9

Kontrolliks liita järjenumbrid reas ja kokku neli rida.

1. Rühmitada sõnad tüvevokaali järgi a-, i-, e-, u-tüvelis-
teks.

2. jalg-tüübis on 19 laadivaheldusega sõna, leida need.

Kuused, kased, tammed, vahtrad
saared, haavad, seedrid, lepad
männid metsad, käbid ladvas
luited (ja) kõrb, liiv (ja) põud 26

Ori vaevas, härrad taevas
mõisa õues - kuumas põrgus
rasked mehed, targad tähed
dressi käised, sirged suusad 19

Uued teosed, täpsed teesid
aja-loo dotsendi loengud
ballaadid, valmid, poeemid, paroodiad
novellid, laastud, romaanid, esseed 20

Silmad, kõrvad, ripsmed, laud
kulmud, põsed, kael, lõug
lelled (ja) onkud, kombud (ja) nukud
memm pojaga, taat eidega 28

Kehvad teed, laiad veed
järsud mäed, sünged orud
kõrged perved, laisad lained
tuimad vähid, sirged sõrad 21

Anemoonid, tsillad, valged (ja) lillad
tulbid, nartsissid, levkoid (ja) kressid
pikad varred, oranžid õied
lehed (ja) oksad, juured (ja) kasvud 19

Lilled aias, linnuke maisas
küpsed marjad, kastest märjad
kirsid (kui) pärlid, õuntel täpid
taimed dieediks, seemed soustiks 22

T Ü Ü P S Õ N A

märkida koodile vastava numbriga ja kirjutada sõna alla
ainsuse nimetav ning mitmuse osastav.

Kood: jalg 1, kompvek 2, õpik 3.

Kontroll: Koodi ja järjenumbri korrutiste summa.

22	kušetid	palatid	laatsaretid	halatid	lafetid
	kušett	.....	.....	.....	.....
	kusette	.....	.....	.....	.....
29	verssokid	kautšukid	kalmõkid	votjakid	tadžikid
	.....	.....	.....	.....	.....
17	holopid	piiskopid	galopid	etapid	eskalopid
	.....	.....	.....	.....	.....
26	balletid	kastanjetid	reketid	raketid	sigaretid
	.....	.....	.....	.....	.....
25	vismutid	lilliputid	kajutid	kompotid	tavotid
	.....	.....	.....	.....	.....
26	fetišid	finišid	guljašid	afišid	tšaardašid
	.....	.....	.....	.....	.....
19	paharetid	marakratid	katelokid	maniakid	barakid
	.....	.....	.....	.....	.....
22	omletid	kroketid	kotletid	vinegretid	ruletid
	.....	.....	.....	.....	.....
28	kaatetid	kassetid	klarnetid	kvartetid	kabinetid
	.....	.....	.....	.....	.....
20	mansetid	koverkotid	ševiotid	baretid	siluetid
	.....	.....	.....	.....	.....
20	taburetid	etiketid	paletid	pankrotid	trafaretid
	.....	.....	.....	.....	.....
25	siksakid	konjakid	urjukid	artišokid	puravikud
	.....	.....	.....	.....	.....
23	obrokid	krakovjakid	apsatid	kasatšokid	hopakid
	.....	.....	.....	.....	.....
23	šamotid	kilovatid	marionetid	kornetid	operetid
	.....	.....	.....	.....	.....
27	menševikud	maketid	magnetid	rikošetid	kivirikud
	.....	.....	.....	.....	.....
	.....	.....	.....	.....	.....

S E M I N A R₁ - N U M B E R₂ - Õ P I K₃ - J A L G₄

Kood: 1 - 4.

Kontrollarv: korrutiste summa.

Tüüpsõna märkida numbriga, lisada mitm. genit. ja partitiiv.

28	sopran /3/ /sopranite sopraneid	portsjon /3/ /portsjonite portsjoneid/	ešelon /1/ /ešelonide eselone/	aktsioon /4/ /aktsioonide aktsioone/
20	orkester / /	prokurör / /	režissöör / /	mäenedžer / /
25	postiljon	arlekiin	kavern	ookean
22	panoptikum	kvoorum	meedium	universum
23	prožektor	meeter	ekstern	arbiter
24	koorem	haarem	sünonüüm	uunikum
29	kontroll	inkunaabel	daktül	treial
20	röntgen	poogen	kautsjon	paavian
24	paviljon	nokturn	tšempion	oksjon
35	gastronoom	foorum	kuriioosum	sümptoom
17	kristall	kastrul	arsenal	ridikül
23	iseteadev	asutav	Lermontov	Lomonossov

S E M I N A R₁ - N U M B E R₂ - Ö P I K₃ - J A L G₄

Kood: 1 - 4.

Kontrollarv: korrutiste summa.

Tüüpsõna märkida numbriga. Lisada mitmuse genitiiv ja partitiiv.

27	artell /4/ /artellide artelle/	oreool /4/ /oreoolide oreoole/	festival /1/ /festivalide festival /	kaamel /3/ /kaamelite kaameleid/
23	hipodroom	referendum	album	poodium
26	kavaler	velsker	konduktor	kuunar
25	ankur	helikopter	reporter	artikkel
19	vaagen	sündeetikon	staadion	mammon
21	kontsern	rododendron	elektron	korsten
23	marssal	mongol	epistel	matriikkel
22	lapsikum	leidlikum	pleenum	ministeerium
26	partisan	arlekiin	pasun	köömen
23	mausoleum	näotum	kasum	meedium
22	apelsin	garantiin	Fonvisin	Karamsin
24	paralleel	kapiitel	karamell	karneval

VII käändkonna (tugevneva astmevaheldusega) sõnad leida, märkida numbriga tüüpsõna ja kirjutada mitmuse genitiiv.

Kood: möte 1, tütar 2, hammas 3, liige 4, hoolas 5

Kontroll: koodi ja järjenumbri (1-6) korrutiste summa.

25 valged seinad / ...../

kirkad hooned / kirkaste /
3 1

kõrged aknad /...../

24 kõver võtj

kroobe mähe

sirge side

19 õõnes juhe

raske rahe

kuldne ehe

14 kenad kombed

kümned küüned

tuhkjad juuksed

26 jõe-koolmed

lauged kaldad

laiad lained

28 tõrges hüljes

rammus tarvas

ahne maidel

10 sõmer sammal

lage vainu

kindel kaitse

15 helged hetked

hoogsad pursked

kained vaated

26 mõned astmed

teatme-teosed

eilne kokkulepe

Lahendada nagu eelmine

28 magus sõstar /sõstarde/

- 2

kähar põõsas /...../

- 3

kirju karikakar /...../

31 pehmed kingad

rikkad riided

soojad kindad

14 võimas madrus

uljas sõdur

riiakas madjar

23 helged muljed

sündsad naljad

kauged ränded

15 õudsed talved

sünged pilved

paljad hanged

27 karge sügis

maias vares

hirmus koobas

21 soe kämmal

puhas põial

nõtke liiges

14 harras luule

tõhus teene

terve poogen

17 väike iive

uhke sõsar

siiras neiu

21 habras puhmas

mustjad okkad

paljud taimed

H A M M A S - T Ü Ü P

Sõnad alla joonida (igas reas üks), kõrvale kirjutada
1) mitmuse genitiiv ja 2) i- ning 3) de-mitmuslik inessiiv.

Kontrolliks on rea ja järjenumברי korrutiste summa.

kinnis	õnnis	<u>rukis</u>	1)	2).....	3) .....
habras	eakas	ärgas			
valvas	kergats	härras			
küünal	räästas	nooljas	<u>22</u>		
kulles	kirves	ilves			
sammal	võimas	võigas			
kallis	sünnis	püünis			
pargas	parmas	armas	<u>19</u>		
õõnes	liiges	helves			
valkjas	ergas	kaunis			
lahas	ahas	tõhus			
tõrges	toores	termos	<u>23</u>		
lõugas	taglas	pinnas			
takjas	roigas	kaljas			
kirgas	kaarjas	atlas			
keris	jänes	hernes	<u>20</u>		
ollus	uljas	madrus			
kuulus	otsus	kotkas			
sõstar	kapsas	kirmas			
hüljes	kuljus	rammus	<u>18</u>		
laugas	kaugus	vammus			
näigus	lõngus	kiivas			
varas	paras	oras			
paljas	kaljas	ruljas	<u>14</u>		
		(=rullitaoline)			
ainus	uljas	tehas			
pööris	naeris	tähtis			
hoius	tulus	kaugas			
üllas	ütlus	ümbris	<u>19</u>		

T Ü Ü P S Õ N A

igale noomenile, kirjutada rea kõrvale.

Suurim võit olümpiaadil
mitu uut rekordit
ilmsed väljavaated revanšiks
äsjane võistlus üllatustega
uiskudel üle laia legendiku
ohtlikud orud ja künkad
pikad, väsitavad rännakud
kaugem retk lõunasse
kindlad sihid ja teed
võõraid maid ja rahvaid
teravad neemed ja saared
vaevu nähtav kauge horisont
pilved suures kõrguses
järsud kaljud kaldal
valged purjed paisuvad tuules

Suvel voogab nurmel vili
põllutööd suuremas kollektiivis
sekka mõni lõbus ajaviide
puhkuse järel töö konvois
nelja viispäevaku jooksul
moodsat mööblit, tarbeesemeid
majanduse ja elujärje tõus
juhtiva kaadri võimeid teame
kommunistlike noorte töötahe
ammune otsus täideti auga
tasuks saame väärrika summa
rahas või natuuras
kartulid, nisu, oder, rukis
autod väljusid garaažist
ekskursioonid kolmes suunas

T Ü Ü P S Õ N A

noomenitele kirjutada rea lõppu (sidekriipsuga liitsõnades mõlemale osale).

"Kalevi" meeskond kohtus meistri-
võistluste sarjas Tbilisi
"Burevestnikuga". Esimene
voor lõppes kaotusega. Teine pool
oli edukam. Kalevlased viis vaba-
vis viierendal minutil ette.
Viimasel veerandil saadi veel hoogu
juurde ja lõpptulemusena "Kalev" võitis
mitme punktiga. Tehnikumi
kasvandik Jaan Talts taastas meie
tõstjate kuulsuse viimasel
rahvaste spartakiaadil. Ta on
kahekordse rekordiga jäädvustanud koha
edetabelis ja tšempionitiitli.

Juunioride klassis on meistriks
tartlane. Mida näitab kahur-
väe põgus ülevaatus?
Paljudel on tahet tõusta esiklassi
tasemele. Vajalik on iseseisev
treening ja asja-tundlik
lihaste ravi, et vältida traumat.
Tänavusel spartakiaadil veebruaris
pääses viis tõstjat tõstete
lõpptulemusega kaheksa parema hulka.
Moskvasse komandeerime märtsis
neli raskejõustiklast. Mõni
peaks väärima preemiat ja küündima maa-
ilma klassi tagajärgedeni.

MITMUSE PARTITIIV

(kirjutada koodile vastavas rühmituses, lühem vorm, kust võimalik). Kõigepealt mõelda tüüpsonale!

Kood: -i 1, -u 2, -e 3, -id 4, (ainult) -sid 5.

Kontroll 1: Korrutada koodi sõna järjenumbriga, korrutisid liita.

A. 21 pärl	kee	medaljon
21 kurv	kõnekäänd	käänak
12 kosmos	universum	kaugus
13 prooton	elektron	tuum
24 fuajee	aula	auditoorium
14 jää	tall(:e)	voon(:a)
13 nokk	koon	kihv
15 tühi	kuur	riit
15 pastel	pinsol	koib
8 süld	vakk	verst
13 küünar	toop	luud
21 käil	puri	mast
22 nui	vai	poi
15 lõmm	peerg	tael

Kontroll 2: i - 10, u - 6, e - 13, -id - 8, -sid - 5

B. 12 vainud	luhad	väljad
15 nõmmed	laaned	luited
14 õhv	sälg	varss
19 vänt	kolb	toes
16 tüvi	kõrs	kiud
19 raha	kautsjon	võlg
18 pankrot	võlgnik	kross
12 kuum	leem	sõõm
19 oras	org	ori
21 põu	nõu	lõug
10 kena	keeld	kell
11 lõhmus	pärn	haab
12 talved	hanged	tuisud
13 nõiad	pisuhännad	loitsud
11 saag	pang	sang

Kontroll 2: i - 14, u - 8, e - 13, -id - 6, -sid - 4

MITMUSE PARTITIIV

(kirjutada koodile vastavas rühmituses, lühem vorm, kust võimalik). Koigepealt motelda tüüpsonale!

Kood: -i 1, -u 2, -e 3, -id 4, (ainult) -sid 5.

Kontroll 1: Korrutada koodi sõna järjenumbriga, korrutised liita.

A. 9	urvad	oksad	ladvad
10	peened	osjad	õõned
23	kanad	puurid	purjed
10	sõrg	kärss	kabi
24	laat	lahja	veis
21	endised	sünged	mõisad
12	kõik	julmad	mõisnikud
21	vaba	küla	tuba
15	üldine	väär	otsus
14	ridikül	kautšuk	king
8	konts	tald	pöid
14	tuvi	rähn	kuldnohk
16	luik	haug	vähk
18	küps	roog(:roa)	portsjon
27	mõru	hapu	tomat

Kontroll 2: i-sõnu 16, u - 7, e - 8, id - 8, sid - 6

B. 13	oder	kuhi	väli
19	hõlm	käis	pluus
10	laup	kolp	sarn
16	matk	suund	vöönd
11	rääts(:a)	rihm	aas
10	prismad	läätsed	nurgad
21	aulik	laevnik	kehvik
23	molekul	neutron	aatom
15	õel	kurb	soe
14	tuumad	plasmad	kestad
18	kaatet	kõrgus	siinus
15	doonor	bakter	viirus
22	laiud	väinad	kaljud
14	neid	pulm	peig
17	org	orv(:a)	orvand

Kontroll 2: i-sõnu 13, u - 8, e - 10, id - 11, sid - 3

T Ü Ü P S Õ N A

määrata ja kirjutada mitmuse genitiiv:

kirju kaart
piklik molbert
ohtlik liustik
võimas akord
kodumaine staadion
kirgas laine
öine müsteerium
kitsas korsten
väike saag
ablas põrsas
soine peenar
lilla kiosk

2. Määrata tüüpsõna ja kirjutada mitmuse partitiiv
(kasutatavate paralleelvormidega):

värvitud pang
tühi süst
lõhkine käi
auklik käsn
majakõrgune süld
aastane varss
patriarhaalne mõis
ammune otsus
kinnine aula
subtroopilised taimed
reetlik sümptoom
alaline iive
lühike ülevaatus

3. Seletada, mille poolest allajoonitud sõnad on
kriitilised (võimalikud vead ja nende põhjused).

T Ü Ü P S Õ N A

määrata ja kirjutada mitmuse genitiiv:

roosa aster

küps õun

tragi neiu

aulik isand

peen preili

igakuine stipendium

üllas hetk

seesugune portsjon

vilgas hüljes

öine unelm

väär suund

2. Määrata tüüpsõna ja kirjutada mitmuse partitiiv
(kasutatavate paralleelvormidega):

aluseline aines

tuntud kõnekäänd

viies kursus

keev loomus (karakter)

ohtlik hälve

lai rihm

katkine kaas

nüri möök

õhuke hõlm

kuri nõid

pisike lõõts

äsjane määrus

lõplik ultimaatum

3. Seletada, mille poolest allajoonitud sõnad on
kriitilised (võimalikud vead ja nende põhjused).

T U Ü P S Õ N A J A M I T M U S E G E N I T I I V

- A. kitsas poodium
soe korsten
nüri nõel
elulooline daatum
üllas otstarve
siinne mausoleum
jändrik pedakas
sirge esi
kirkas päike
noobel džentelmen
ainus referendum
ehtne teemant

T U Ü P S Õ N A J A M I T M U S E P A R T I T I I V

auklik rada
rahvuslik ooper
õhuke kaas
endine otsus
kuri velsker
põlev küünal
lai mähe
loid vastus
kinnine hõlm
kuiv toht
niisugune monstrum
saamatu kokk

NB! Kus võimalik, kirjutada lühike partitiiv
(mitte -sid).

T Ü Ü P S Õ N A J A M I T M U S E G E N I T I I V

B. pehme sammal
 piklik voor
 paene kallas
 külm talv
 mingi tõbi
 ennastohverdav hoolitsus
 lõbus plika
 nõtkes osi
 soe põu
 hea nõu
 lai õu
 kahevaatuseline näidend
 kirgas paviljon
 järsk kalju

T Ü Ü P S Õ N A J A M I T M U S E P A R T I T I I V

väike kaktus
 hall pilv
 metsikud laaned
 vildakad nõlvad
 kauged matkad
 ränk otsus
 tuntud eepos
 kuri nõid
 ohtlik retk
 vahe relv
 tappev mõök
 katkine vänt
 tühi varn
 moodne aula

NB! Kus võimalik, kirjutada lühike partitiiv
 (mitte -sid).

T U Ü P S Õ N A J A V O R M I D

A. Kirjutada tüüpsõna ja nõutud vorm. Täita lünk.

1. Ainsuse osastav:

doomino	sopra-n
metaljas	tape-t
universum	tsüklo-n
kartul	rezissö-r
standard	kautsuk
elektro-n	saag
mandari-n	gorilla
miljonä-r	fenomen
magne-tofon	raport

2. Ainsuse nimetav:

katlad	lombakad
bursid	tsükliid
osutid	tadzikiid
mansetid	laaned

3. Mitmuse omastav:

kaart	memorandum
pisku	välismaine
helve	tsentrum
pelikan	pension
siiras	grandioosne
päene	korsten
moru	eskimo
väär	laine

4. Mitmuse osastav:

lunoid	kõnekäänd
lodi	lootus
klade	ämblik
luht	lõõte
nüri	ollus
kehv	maastik
saun	koib
niisugune	vain

5. Käänata peakäänetes:

luustik
küüs
küps
välke
käitis
kumbki

B. Kirjutada tüüpsõna ja nõutud vorm. Täita lünk.

1. Ainsuse osastav:

eskimo	sümpto-m
kviitung	apelsi-n
kompleksne	pensionä-r
maastik	arte-er
pikolo	sputnik
paga-s	memorandum
kapro-n	rähn
apelsi-n	oos
eksempla-r	sõene

2. Ainsuse nimetav:

malevad	kasukad
büžetid	revansid
šifrid	katelokid
pastlad	kevaded

3. Mitmuse omastav:

üksluine	peen
maias	muie
buldog	nüri
pension	väär
dünamo	laine
nuustik	kiosk
muuseum	album
mõisnik	uljas

4. Mitmuse osastav:

aatom	piits
eepos	tuim
preemia	kolp
koda	mõru
otstarve	mait
kinnine	ronk
luustik	kurv
ollus	osi

5. Käänata peakänetes:

retk
 kaas
 podium
 üürnik
 juus
 ise

T Ü Ü P S Õ N A, M I T M U S E P A R T I T T I I V
ja i - M I T M U S E (kui on) ning D E - M I T M U S E
A D E S S I I V kirjutada sõnapaari järele.

i-mitmuse kood: vok.+i 1, kons.+i 2, kons.+e 3,
kons.+u 4.

Kontroll: Koodi ja sõna järjenumbri (1 või 2) korrutised
nelikus liita.

üllas hetk /hammas, jalg/ üllaid hetki, üllail hetkil,
õine unelm üllastel hetkedel

vaikne rand

meeldiv matk 18

vana vihik

kirev kaart

väike kompass

ohtlik võrdlus 11

soine staadion

kinnine kohvik

võigas koridor

nõudlik publik 9

pitsiline rätik

soe kamber

õhuke viilukas

maitsev leib 18

aateline kunstnik

piklik molbert

ovaalne palett

nägus ateljee 13

ränk koorem

muutlik meel

oodatud püha

lõbus seltskond 16

NB! Vastavalt ÕS-ile i-mitmuse vorme ei tarvitata
seminar-tüübis ja V käändkonna (ne-s-sõnad) lõputa
partitiiviga sõnades.

T Ü Ü P S Õ N A, M I T M U S E P A R T I T I I V
ja i-M I T M U S E (kui on) ning D E - M I T M U S E
A D E S S I I V kirjutada sõnapaari järele.

i-mitmuse kood: vok.+i 1; kons.+i 2, kons.+e 3,
kons.+u 4.

Kontroll: Koodi ja sõna järjenumbriga (1 või 2) korrutatud
nelikus liita.

hoogne daktül /lihtne, õpik/ hoogsaid daktüleid, -sail -leil,
eleegiline distihhon hoogsatel daktülitel

nõrk'spondeus

leidlik sünekdohh 8

vilets vennike

peen piiga

vanem inimene

jõuetu jalg 13

ammune teade

kahtlane küsimus

kindel sõna

ajutine nähe 14

kiuslik oinas

vilgas kassipoeg

lõunane lõoke

vastik ämblik 13

lahja praad

nüri nuga

küps õun

hapu suutäis 9

lausik nõlv

majakõrgune riit

okslük halg

roostene saag 12

NB! Vastavalt OS-ile i-mitmuse vorme ei tarvitata
seminar-tüübis ja V käändkonna (ne-s-sõnad) lõputa
partitiiviga sõnades.

T Ü Ü P S Õ N A D E L E

mõteldes asendada ainsuse vorm mitmusega ja vastupidi.
Märkida kõik lubatud paralleelvormid.

- A. 1. Mälestus üllast hetkest . . . . .
2. Kardab ränka jalgsimatka
3. Mäng väikesel staadionil
4. Ulja laevniku abiga
5. Kahekuusele hülgele toiduks
6. Püütakse räime, vimba, särge
7. Pross kirka pärliga
8. Sobib peene ridiküli juurde
9. Kalli teemandi sarnane
10. Modernsed palitud varnas
11. Ärge kasutage katkist varna!
12. Mitmeid karvaseid kraesid
13. Tean siin eesrindlikku käitist
14. Võimsa korstna suits
15. Muudeti stipendiumi maksmise
16. üldist seadust
- B. 1. Soovitage niisugust kauplust
2. Tahan osta raamatuümbrist ja šašlõkivarba
3. Aadressi ei ole märkmikus
4. Linnamuuseumi ajalooringi liikmele
5. tutvustati koduloolist albumit
6. Mullusel uurimisretkel töötasime
7. koos argliku kalmõki
8. ja vilka eskimoga
9. Lõpukontserdile oodati konservatooriumi
10. eelmist kursust
11. Käisime endises mõisas
12. Näidati vana oda, mõõka ja vöörihma
13. Siin ei ole luuda ega harja
14. Nägime puuse kaanega veimevakka
15. Taburetid paistavad vildakad
16. Hoiduge väärast otsusest

L Ü H I K E E H K I - S U P E R L A T I I V

Superlatiivi tunnused: -im(a) - liitub vokaalile ja konsonandile

-em(a) - liitub konsonandile

1. Tüüpsõna märkida koodi numbriga sõna juurde.

Kood: lugemik 1, pesa 2, jalg 3, soolane 4, aasta 5, raudne 6.

Kõik sõnad ei kuulu antud tüüpidesse.

2. i-superlatiivi vormid kirjutada rea kõrvale.

Kood: V+ima (valgeim) 1   K+ema (leidlikem) 3
K+ima (vanim) 2   i-sup. puudub 0

Igas reas on üks sõna, millel i-ülivõrre puudub.

Kontrollarv on koodi ja järjenumbriga korrutiste summa.

	Tps.			Superl.
A.	23 küps	kurt	kiivas	kuum 12
	27 väär	vilu	väle	vintske 9
	12 elastne	erk	ilus	ideeline 8
	9 peenike	pikk	piklik	pikaldane 15
	19 vali	vastik	vajalik	vesine 15
	18 truu	toire	tragi	tark 11
	15 tõmmu	toitev	kange	kiire 9
	29 muistne	muutlik	must	matt 13
	9 kuri	kirgas	kurb	kuulus 12
	26 keev	kebja	kergatslik	kerge 15
	20 kõva	külm	mahlane	lahja 9
B.	18 uudne	uus	uje	juhm 8
	16 äkiline	äge	ärgas	ähmane 9
	18 kauge	kaunis	karm	kasulik 15
	23 soe	sogane	sünge	samblikune 9
	8 kiilas	kirju (II v.)	kirgas	kõva 12
	10 aulik	andekas	alp	agar 9
	22 toekäs	tõulik	tavaline	tulutoov 11
	17 pehme	pai	paene	paks 12
	20 hiline	iidne	okkiline	okslik 15
	17 vaba	ahne	arglik	arg 19
	10 mõistlik	moodne	morn	noor 13

Märkus. Vastavalt ÖS-ile ei esitata i-ülivõrret V kk. (ne:se) sõnadest, mille mitm. partitiiv on lõputa.

L Ü H I K E ehk I - S U P E R L A T I I V

Kood 1: V+ima 1, K+ima 2, K+ema 3, i-sup. puudub - 0

Kood 2 (tüüpsõna): õpilane 1 mõte 3 vaene 5
 tubli 2 õpik 4 hammas 6

Tps.				Superl.
A. 20	vildak	visa	virk	võrratu 11
10	uljas	unine	harv	haruldane 9
9	sher	ahne	alumine	andekas 7
19	õhuke	õiglane	võcras	õrn 13
12	nüri	nõrk	näigus	nõtke 11
12	lohakas	loid	lodēv	lõtv 12
21	eriline	edev	edvik	ergas 9
16	mõulik	mõru	mõrkjas	mõnus 10
24	hea	kelm	kiuslik	kitsas 15
12	kalk	kallis	külm	kõhn 16
16	väike	veider	võimas	vägev 10
		+ + +		
8	plass	nõme	kehv	ohmu 8
8	torm	räbal	koer	maru 8
8	kummi	kraps	keku	kena 8
B. 20	ränk	rikas	roojane	roosa 7
10	kirev	kiire	kirglik	kurt 12
26	metsik	maias	läila	lähike 11
15	jälk	jäik	jäine	jändrik 19
16	sünge	südi	sünnis	sügav 8
8	hale	hallikas	halb	hapu 9
19	terve	tänulik	tõmp	tulus 11
18	prii	püha	puhas	paha 15
20	kõrk	kõver	kõrge	kaine 9
12	visa	võcras	vana	valkjas 12
11	väär	verev	välimine	vapper 8
		+ + +		
8	peru	pentsik	peps	vahva 6
8	mats	selts	sõber	täitsa 6
8	kihvt	viks	peen	poose 6

K E S K - J A Ü L I V Ö R R E

Sõna alla kirjutada tüüpsõna, rea kõrvale keskvärre ja lühike ülivõrre. Viimase puudumist märkida kriipsuga.

Näidis:

tark	emalik	eluline	targem	emalikum	elulisem
/JALG/	/LUGEMIK/	/ÕPILANE/	targim	emalikiem	-

A. vilgas	virge	virg
/ /	/ /	/ /
lõtv	lühike	liigne
/ /	/ /	/ /
nudi	tragi	vali
/ /	/ /	/ /
järsk	jäme	ränk
/ /	/ /	/ /
lahja	lai	lapergune
/ /	/ /	/ /
pisike	paks	peen
/ /	/ /	/ /
kalk	kasin	kartlik
/ /	/ /	/ /
viril	vesine	veider
/ /	/ /	/ /
nöder	nõrk	nõutu
/ /	/ /	/ /
ühtlane	ühine	üksluine
/ /	/ /	/ /
röösk	röömus	rammus
/ /	/ /	/ /
ahne	alp	ahas
/ /	/ /	/ /
pude	pikk	paras
/ /	/ /	/ /
mõru	mõrkjas	mõnus
/ /	/ /	/ /
pretsiisne	džäslik	miseraabel
/ /	/ /	/ /
lauge	lausk	lausik
/ /	/ /	/ /

K E S K - J A Ü L I V Ö R R E

Sõna alla kirjutada tüüpsõna, rea kõrvale keskvärre ja lühike ülivorre. Viimase puudumist märkida kriipsuga.

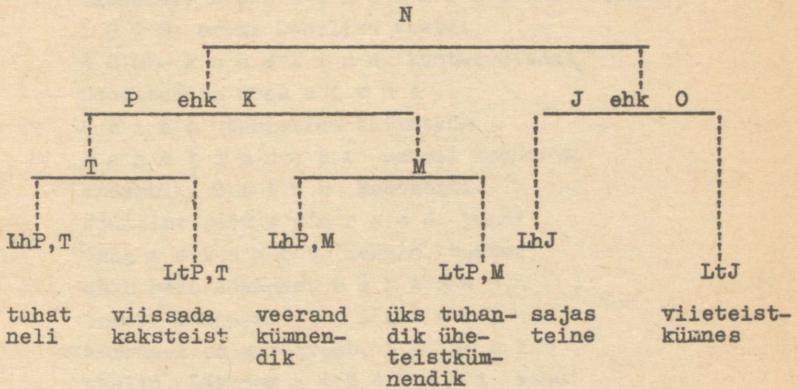
Näidis:

tark	emalik	eluline	targem	emalikum	elulisem
/JALG/	/LUGEMIK/	/ÕPILANE/	targim	emalikesem	-

B. tõmmu	tõrges	tõsine
/ /	/ /	/ /
värske	väär	väiklane
/ /	/ /	/ /
ihne	iidne	kinnine
/ /	/ /	/ /
puine	puhas	püha
/ /	/ /	/ /
leplik	lapsik	lame
/ /	/ /	/ /
lähike	lähedane	lähestikune
/ /	/ /	/ /
moodne	moepärane	moekas
/ /	/ /	/ /
modernne	šikk	farslik
/ /	/ /	/ /
kõrk	kõrge	kuri
/ /	/ /	/ /
nüri	närb	näotu
/ /	/ /	/ /
liusk	loid	lopsakas
/ /	/ /	/ /
kuulus	kurt	tühi
/ /	/ /	/ /
aus	arg	alatu
/ /	/ /	/ /
ilmne	isalik	nõudlik
/ /	/ /	/ /
kahtlane	karm	kasulik
/ /	/ /	/ /
kiire	kirgas	kindel
/ /	/ /	/ /

NUMERAAL
ehk arvsõna

1. Dešifreerida lühendid:

2. Märkida lühendiga arvsõna liik ja moodustada peavormid:

- üksteist
- kolm kümnendikku
- kolmas
- kolmekümnes
- tuhandes
- null
- viiekümnendik
- paar tuhat
- mitukümmend
- sada kakskümmend üks
- sajas
- null koma kaks
- tuhat
- miljon
- sada
- kümme
- kolmveerand
- viisteist kahekümne kahendikku

S Õ N A L I I K, N U M E R A A L

1. Määrata sõrendatud sõnade liik, arvsonadel ka alaliik.
2. Arvsonadel määrata muutevorm ja kirjutada ains. osastav.

A. Alles p a a r aastat tagasi
täpsemalt k o l m e k ü m n e n d a l augustil
1 9 7 0 avati kohaliku teatri
5 0 0 - k o h a l i n e kontserdisaal
Otsustasime ühes m i t m e
t e i s e turistiga külastada
k a h e k ü m n e s t mehest koosneva
ansambli t e i s t kontserti
Jõudsime juba v e e r a n d tundi
enne s e i t s e t kohale, teater
asub meie öömajast m õ n e s a j a
meetri kaugusel. E s i m e s e i
korrusel on garderoob, t e i s e l
saalid. Läksime k a h e k e s i kohe
saali, t e i s e d tutvusid
einelauga. Kontserdi e s i m e n e
p o o l hõlmas lähiskaudu
p a a r k ü m n e n d rahvalaulu
Ü k s pala esitati tundmatus keeles
t e i s e d olid eestikeelsed. Öhtu
viimane k o l m a n d i k tutvustas
täpselt t o n d i t o s i n a laule
käesoleva s a j a n d i muusikast
M i t u t nendest on kuulnud
p a a r i l viimasel aastal raadiost
k o l m e t e i s t k ü m n e n d a ja viimase
numbrina lauldi "Ü k s s u u"
Ansambel pakkus k a m õ n e
lisapala, aga k o l m v e e r a n d
k ü m n e k s oli kõik lõppenud
Publikut oli s a d a k o n d inimest
saalis ja m õ n i k ü m n e n d rōdul
Laulud meeldisid i g a ü h e l e
eriti viimane v i i e n d i k

R O O M A N U M B R I D

I	V	X	L	C	D	M
1	5	10	50	100	500	1000

Kirjutada araabia numbritega:

A. IX	B. XIV
XLVII	LXXVIII
XXIX	XCI
XCIV	CXC
CCCXCIV	XLIX
DLV	CMXCIX
DCCCXCVIII	MDXXXV
MLIV	CDXCIV
CIX	DCCCIX
MCMLXX	MCMXVII

Kirjutada rooma numbritega:

A. 91	B. 46
24	19
99	55
409	444
396	398
944	999
888	690
1101	1369
1494	1219
2919	2722

Kirjutada sõnadega põhi- ja järgarvuna:

XXII	XLI
DLV	CCII
101 (101.)	414 (414.)
2312 (2312.)	3508 (3508.)

L I I T A R V S Õ N A D

Kas kokku või lahku? Ühendada, kus vaja.

kaks kümmend viis	kolm kümmend üks
kahe kümne viiendal aastal	kolme kümne esimene
üks kahe kümne viiendik	kaks kolme kümne viiendikku
kahe kümne viieline (raha)	kolme kümne kuuelised kingad
kahe kümne viie aastane	kolme kümne kuue aastane
paar tuhat raamatut	mõni tuhat rubla
mõni sada tundi	mitu sada kuulajat
viis tuhat viis sada viis	kaks tuhat kaks sada kaks
kümmend viis	kümmend kaks
sada viis	sada üks teist
sada viis teist	kaks tuhat kaks
viis tuhat viis	sada üks
saja kahe aastane	kuue saja aastane
kahe saja aastane	mõne tuhande aastane
paari tuhande aastane	saja ühe aastane

Kuidas kirjutada järg- ja põhiarve numbriga? Parandada, mis on valesti.

Töö algas 25.-ndal, 25.-l, Elan 37-ndas, 37.-s, 37-s
25-ndal, 25., 25-l juunil 37-mendas, 37., 37-das toas

Tööd jätkus 28-ks, 28-saks, Saadi vastus 59-salt, 59-lt,
28.-ks, 28 päevaks 59.-lt, 59-alt, 59 isikult

Pealkirjas:

I Sisehäälikud on II väl- I. Tööd V objektil, V-ndal,
tes V.-l., 5-ndal, 5.-l.,

I.Sisehäälikud on II-ses v. V-al, V, 5., 5-al obj.

1) Sisehäälikud on I Toad III. korrusel, 3.-ndal,
III-ndas, III-s, 3.- 3-ndal, 3-dal, 3., III-dal,
ndas, 3-ndas, 3.-s, 3-andal korrusel
3.-s, 3., III vältes

Olen 30.aastane, 30-ne aasta- 20-ne päevane, 20-päevane,
ne, 30-aastane, 30.-aasta- 20.-päevane, 20-ne-päevane,
ne, 30-ne-aastane 20.-päevane, 20-e päevane

P R O N O O M E N I D

leida lausekatkenditest (E. Vetemaa, Monument) ja rühmitada liigiti.

Vastusarv on asesõnade järjenumbrite summa.

11. Selle üle olen ma palju enda arvates mõelnud
 13 Ma ise olen mingi hõljusk, midagi kergekaalulist
 10 Ma oleksin endale valinud hoopis teise eriala
 13 Pomises midagi ja kadus. Mis see siis õieti oli?
 34 Ei midagi muud kui mu oma pulss. Ma tundsin end
 18 nagu milleski süüdi. Kõik see summeerus millekski
 17 unenäoliseks. Nii ta seal käis, see Kurat, oma
 16 suurte saabastega. Mina üksi olin see, kes Kuradit
 8 kuulis. Nad tahavad miskipärast näida teistsugused
 7 hoopis teistmoodi inimesed ... just sellised nagu
 12 sina. Ma ei teadnud siis, et teadlasi on igasuguseid
 11 Ma tundsin, et me võime teineteist mõista
 14 Miski minus tõrkus selle vastu, aga miski tõukas
 16 Aga ka mina ei leidnud sellest mingit rõõmu
 9 vist igas kolmandas linnas on üks samasugune
 23 See oli ka kõik, mida ma omaks võisin nimetada
 6 Kuulume nende hulka, kellel pole kuhugi kaevata

15 Kuid kes teab, võib-olla lootsin ma sellest ka
 18 midagi muud, enamat. Noh, vaata siia! Mis sa
 12 niisugusest asjast arvad? See oli öeldud sellisel
 16 toonil, et ma nüüd kõigepealt talle endale otsa
 18 vaatasin. Aga kumb meist selle omaks tunnistas?
 27 Nad on savist voolinud selle kõik, mis mul on
 17 Nüüd on siis ühed teised käed teinud nende viimase
 20 On juhtunud see, mida ma kartsin. Vaadake ise
 9 Astuge tahapoole! Miks me sellest siin räägime?
 11 Kas seda teatatakse mulle niisuguse näoga?
 13 Kuid ometi miski selles solvas mind, kuigi
 16 ma oleksin seda isegi ütelnud, ei meeldinud mulle,
 20 kui tegi seda mingi Eva. Miski selles oli tuttav
 15 Ja korraga nägin minagi seda kõike
 12 Ma poleks arvanudki, et te selline kelm olete
 9 Nii räägib ta kohvilauas, aga mones kõnepuldis
 12 leiab ta teised sõnad, kuigi sisult samasugused
 13 Sellele mehele ei tee ma kunagi midagi halba

PRONOOMENID

tähistada tekstis allakriipsutusega, juurde märkida liik, kääne ja (kui on) ka tüüpsõna.

- A. Meie noored toetavad iga niisugust üritust,
ükskõik millal, kus või milleks seda korraldatakse
Usaldame igati üksteist, aga teisi mitte kedagi
See langeb ise sisse, kes teisele auku kaevab
Miks peaks mingist niisugusest jutust hoolima,
mille õigsust neist kumbki ei suuda tõestada
Kes õige mees, see kiidab ennast ise
See juhtub meil siin juba mitmes kord,
et kõigile räägitakse korduvalt midagi niisugust,
millest igaüks juba teab niisama palju
- B. Pada söimab katelt, ise niisama must
Milleks üksteist mustata, kui mõlemal on süüd
Too mees tuli ennist samasuguse jutuga
Peata neid natuke, muud asjad õiendan ise
Juba mitmes-setmes kord kostab sealt kisa
Siin kuuleb mõndagi niisugust, milleta läbi saaks
Miks sa meid säärase lookesega tülitad?
Igaühel kuluks selleks vist mitu päeva
Kõik teistele, ei midagi enesele
Ükski prohvet pole kuulus oma kodumaal
- C. Arst saabub homme ise haige juurde
Sinna, kuhu veel mitmel korral tuleb minna
Noh, ütelge, mis siin ette võtta!
Talle on vaid enese "Mina" tähtis
Kuidas teised mõtlevad - see ei loe midagi
Kes niisugust asja enne on näinud?
Milleks teha seda täna, mida võib homseks jätta
Ja ülehomme on ka päev, olgu või kümme-kond otsust
aga keegi ei tea, kumb meist vastutab
Midagi polnud siin kuulda, ainult pisut suminat

A D J E K T I I V, N U M E R A A L, P R O N O M E N

I. Kirjutada sõna alla tüüpsõna, kõrva' võrdlusastmed:

tundlik	õrn	lähike	.....
.....	.....	.....	.....
loov	peen	kinnine	
.....	.....	.....	
kelm	kiiwas	karvane	
.....	.....	.....	
kalk	jäine	kõva	
.....	.....	.....	
habras	paks	läila	
.....	.....	.....	
hüdaohtlik	tark	küps	
.....	.....	.....	

II. Asendada vastavalt araabia ja rooma numbritega:

MCCCXVI	.....	MCIX	.....	CMXCIX	.....
CCXCII	.....	XLV	.....	CDLXIV	.....
1969	.....	394	.....	11914	.....
2243	.....	899	.....	618	.....

III. Märkida asesõna liik ja kirjutada peavormid (märkida tüüpsõna, kus on):

- miski .....
- kumb .....
- mitu .....
- ise .....
- kõik .....
- seesama .....

IV. Selgitada järgmiste asesõnapaaride tarvitamist:

- mingi - miski
- kumb - mõlemad
- mis, kes - milline

V. Erandlikult käänduvad arvsõnad (koos vormide ja seletustega):

A D J E K T I I V, N U M E R A A L, P R O N O O M E N

I. Kirjutada sõna alla tüüpsõna, kõrvale võrdlusastmed:

soodus	vilgas	leplik	.....
.....	.....	.....	.....
alp	peen	luine	.....
.....	.....	.....	.....
lapsik	pisike	viltune	.....
.....	.....	.....	.....
ihne	vilumatu	kuiv	.....
.....	.....	.....	.....
heasoovlik	lahja	nüri	.....
.....	.....	.....	.....
eluline	väike	ränk	.....
.....	.....	.....	.....

II. Asendada vastavalt araabia ja rooma numbritega:

MMCDXCIV	.....	CXXIX	.....	LXI	.....
MDCCXLVIII	.....	CMXC	.....	XCVI	.....
1642	.....	468	.....	68	.....
996	.....	191	.....	10139	.....

III. Märkiða asesõna liik ja kirjutada peavormid (märkiða tüüpsõna, kus on):

- ise .....
- igäuks .....
- kumbki .....
- mõlemad .....
- mingi .....
- niisugune .....

IV. Selgitada järgmiste sõnapaaride tarvitamist:

- iga - igäuks
- sama - niisama
- oma - enese

V. Liitarsõnade käänamine.

V E R B I V O R M I S T I K

FINIITSEID VORMID

P e r s o n a a l				I m p e r s o n a a l				
	Ind. a	Kond. b	Imper. c	M. obl. d	Indik. A	Kond. B	Imper. C	M. obl. D
Prees. 1	pühin	pühiksin	pühi!	pühkivat	pühitakse	pühitaks	pühitagu	pühitavat
Imperf. 2	pühikisin			(pühkinud)	pühiti			(pühitud)
Perf. 3	olen pühkinud	oleksin pühkinud	olgu pühkinud	olevat pühkinud	on pühitud	oleks pühitud	olgu pühitud	olevat pühitud
Pluskv. 4	olin pühkinud			(olnud pühkinud)	oli pühitud			(olnud pühitud)

INFINIITSEID VORMID

		k	K
ma-infinitiiv, illatiiv	1	pühkima	pühitama
"-"	inessiiv	pühkimas	"
1"-	elatiiv	pühkimast	"
"-"	abessiiv	pühkimata	"
da-infinitiiv, partitiiv	5	pühkida	"
"-"	inessiiv	pühkides	"
Oleviku partitsiip	7	pühkiv	pühitav
Mineviku	"-"	pühkinud	pühitud

Siireerime: personaali konditsionaali preesens = 1b = loeksin

impersonaali indikatiivi imperfekt = 2A = loeti

"- ma-infinitiivi illatiiv = 1K = loetama

Kui on nõutud eitavat, lisatakse E, kui mõnd isikut peale ainsuse I., siis rooma number II, III, IV (= mitm. I.), V, VI. IeEV = ärge lugege!

Märkus 1: 2d, 2D, 4d ja 4D esinevad ainult jaatavas vormis.

V E R B I V O R M I D

1. Moodustada šifris nõutud vorm ja kirjutada nimetus.

Näit. rabelema 6k: rabeldes = da-inf. iness.

4a: olin rabelnud = pers. ind. plusk.

lcVE: ärge rabelge = pers. imper. prees.
mitm. 2. is. E

NB! Tarvitada õigesti lühendeid!

sulgema - laVI, 4d, 1D, 1K, lcE

rabelema - 2A, 4a, 1C, 6k, 8K

kiirgama - 3a, 1A, 1C, 4d, 5k

veenma - 2aV, 4A, 3aIVE, 2A, 1CIVE

liuglema - 6k, 1K, 1b, 1C, 4aIV

pootuma - 1b, 1A, 4a, 6k, 1K

needma - laVI, 2d, 3k, 1B, 3C

kütma - 1B, lcV, 3G, 3k, 7K

sattuma - laVI, 1CE, 2A, 8k, 1b

oskama - lcIII, 5k, 4d, 3a, 2A

2. Tähistada šifriga kõik verbivormid. Liitajad koos!

"Kas ma saaksin sinuga ivake kõnelda?"

"Ole lahke!" vastatakse rutates, sest nähtavasti kavatseb ülemus katkestatud vestlust kohe jätkata.

Ja meestele, kes jäävad pahastena järele vaatama:

"Oodake natuke, ma tulen kohe." - Noh, lase kuulda! Mis sulle siis südamele vajutab?"

Küsimus sisaldab ilmseid tunnuseid, et komissarile pole saladuseks, millest temaga kõnelda tahetakse.

"Jah muidngi, ma tahan rääkida oma vennast.

Te ju teate, et ta on täna siia jõudnud ja näikse lootvat, et teda jutule võetakse."

VERBI PÕHI - JA PEAVORMID

<u>1/luge</u> ma - mas - ... <u>5/luge</u> sin - ... - v - vat	<u>2/luge</u> da - des - gu - ... <u>6/luge</u> nud	<u>3/loe</u> n - d - ... ei - ksin - ... loe l	<u>4/loe</u> tud <u>7/loe</u> takse - ta - ti - taks - tagu - tavat
--	---	---	---

1-4 = põhivormid (nende põhjal moodustuvad kõik teised)

1-7 = peavormid

Moodustada kõik ma-infinitiivist tulenevad vormid:

vaidlema
 möönma
 rabelema
 viskama

Moodustada kõik da-infinitiivist tulenevad vormid:

kiirgama
 naerma
 liiklema
 tõrelema

Moodustada kõik kindla kõneviisi oleviku 1. pöördest tulenevad vormid:

loopima
 sulgema
 süttima
 seadma

GENUS, MOODUS, TEMPUS
Tähistada verbivormid šifriga (vt. lk.96)

toodavat	rabeleks
ei kirjutatud	töötavat
oleks läinud	ei tunduks
peetaks	oleks jõudnud
ei hüüa	pidi (varsti)
tulles	teatatama
(keegi) ei saaks	ei lubata
on otsustatud	võidakse
(mõned) ei kirjuta	lauldi
peetakse	seistagu
ei oleks jäänud	(ta) näikse
mine!	ootavat
(kõik) olnud lahkunud	oli
(ta) lahkunud	valvamas
oleks saadud	olevat lubatud
ei olnud	liitutaks
rapputaks	olge (kuitahes
ei tooda	hästi) töötanud
nähakse	leitakse
(ta) visanud	ei panda
ei ole möönnud	(keegi) koputanud
ole (hästi või	ei ole küsinud
halvasti) õppinud	lubatagu
olevat lubatud	küsida
oldagu (rahul)	ei lubanud
saadavat (tulugi)	soovitatud
(ta) kuulukse	lahkuda
paranevat	(kõik) olnud loobunud
vesteldi	oleks nähtud
õpitakse	süües
pidi	kasvab (isu)
kuulutatama	ära kirjuta!
ei jääks	lauldavat
käsitleks	(ta) lubanud
töötage!	tulla
ärgu laiselgu	(ta) oli
(tere) tulemast	saatmas

GEENUS, MOODUS JA TEMPUS. B.
Alla kriipsutada verbivormid ja rea lõppu märkida vorm.

Kui ei ütelda õigeaegselt,
võidaks kirjutada
Lubatagu minulgi ära
minnes ütelda oma arvamuse
Võtja käele lüüakse,
küsija suule ei lööda
Meie kõik oleme aastatega
märgatavalt vananenud
Oli kuulda, et lähedusse
hakatavat silda ehitama
Linnaisad näikse
tahtvat kodanikke üllatada
Esimeseks maiks olgu õued
koristatud ja aiad värvitud
Võidaks teatada, kui
ei taheta segadust soetada
Kõik oleks teisiti, kui
oleksime summasid saanud
Räägitakse, et tahetavat
kõiki lauljaid filmida
Mõeldagu välja veel midagi samasugust
Muuseas olgu öeldud:
keegi seda ei usuks
Ära pista pead silmusesse
Esimesed heidetakse,
tagumised tapetakse
keskmised koju tulevad -
lugege rahvatarkust
Kui arst visiidile tuleb,
tõstke lilled koridori

NB! Liittempused kokku määrata!

G E E N U S, M O O D U S J A T E M P U S. A.
Alla kriipsutada verbivormid ja rea lõppu märkida vorm.

Vaevalt olime sulgenud ukse,
kui koputati
Tüdrukuke sööstis tuppa,
aga ei leidnud kedagi
Ta olevat juba maganud,
kui saabus arst
Oleks võidud varem
nakkuse eest hoiatada
Oleks vaja sagedamini
end saunas kuumutada
Seal ei pesta pesu,
vaid viheldakse
Oleme seda asja
siin ühiselt kaalunud,
kuidas oleks parem
vabu päevi sisustada
Seekord näikse kõigil
suur rutt olevat,
ei kuulatagi lõpuni,
näib, nagu suudetaks
kiirustades aega võita
Ärgu keegi arvaku,
et teine plaan oleks
sellest parem olnud
Esin ütelnud hommikul,
et tema koosolekule ei tule
Olgu mureta, keegi teda
otsimas ei käinud
Ta olnud juba lahkunud
kui tööd alustati
Ta kuuldavasti ei olevat
eile võimlemas olnudki

NB! Liittempused kokku määrata!

G E E N U S, M O O D U S J A T E M P U S. C.
Alla kriipsutada verbivormid ja rea lõppu märkida vorm.

Olime tutvunud kõigega,
milles nähti probleemi.
Võib tunduda, et
juhus juhtis autoreid
Vaieldi, lausa tülitseti,
oli varemgi arutatud
Näis, et mõned oleksid
sügavamalt analüüsi soovinud
Peaosaline tegi hästi;
oleks saanud pareminigi
Kui ei ütelda otse,
võidaks kirjutada
Tahame, et tuleks
veelgi paremaid lavastusi
Studios kuulukse tehtavat
eeltöid uuteks võteteks
Ta torises midagi,
paistis olevat solvunud
Ta polevat teadnud,
et ei lubata
Ütlesin: mingi kõik,
ärgu enam viivitatagu
Küllap tullakse teatama,
kuhu teised jäid
Nad olnud juba siis
teele asunud,
kui sina neid otsisid
Nad võtsid kaasa
ja viisid kõik,
mis oleks minu tööle
võinud takistuseks olla
Võiksite pisut viivitada

NB! Liittempused kokku määrata!

P Ö Ö R D K O N N A D

A s t m e v a h e l d u s e t a :

- I   -ma ees 1 silp, pikk vokaal või diftong
jääma - da-infinitiivi tunnus -da
käima - da-infinitiivi tunnus -a

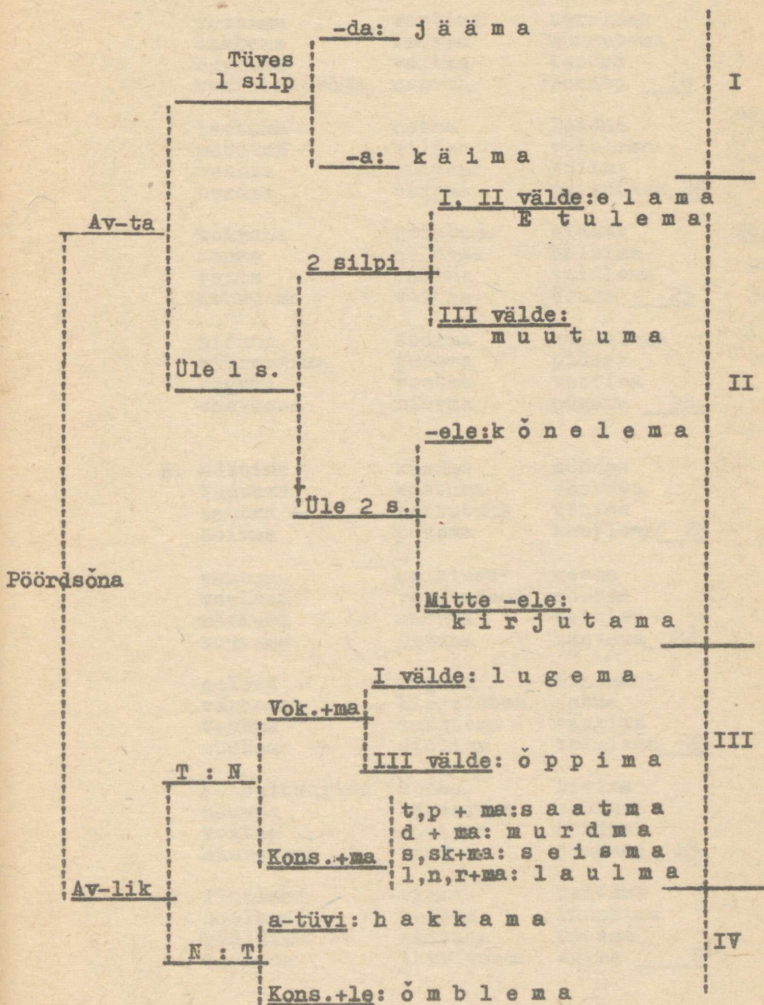
- II   Tüves 2 - 4 silpi
elama - 2 silpi I või II vältes
muutama - 2 s. III vältes
kirjutama - 3 või 4 silpi tüves
kõnelema - liide -ele
E   tulema

A s t m e v a h e l d u s e g a :

- III   T : N
lugema - tug. aste I vältes   -ma ees vok.
õppima - tug. a. III vältes
saatma - t, p + -ma   -ma ees kons.
murdma - d + -ma
seisma - s, sk + -ma
laulma - l, r, n + -ma

- IV   N : T
hakkama - a-tüvelised
õmblema - kons. + -le + -ma

ALGORITM VERBI TÜÜPKONNA OTSUSTAMISEKS

VERBI TÕÜPSÕNA

Leida igast neliku reast üks koodis olev sõna.

			<u>Kood:</u>
A. kiirenema	viskama	lamama	
sugema	vedama	laisklema	muutuma 1
kasvama	hüppama	veetma	õppima 2
vettima	loomama	teadma <u>18</u>	kirju- tama 3
vaatama	vahtima	tõrelema	õmblema 4
lakkama	veetama	nuusutama	
hüplema	voitma	õadama	
registreerima	naerma	sodima <u>18</u>	
laotama	ostma	leida	Märkida sõna
päästma	siluma	voitlema	allakriipsu-
veenema	kuivama	koitma	tusega ja koo-
needma	tegeme	paisutama <u>26</u>	di numbriga.
hõlmema	norutama	siduma	<u>Kontrollarv</u>
saama	näitama	hõlbima	on koodi ja
tapma	valima	vaidlema	järjenumbri
koostama	voidma	tooma <u>25</u>	(1-3) korru-
siduma	sõdima	kolistama	tiste summa.
vibreerima	pesema	pidama	
nägema	veetma	vettima	
vaevlema	minema	pügama <u>18</u>	
B. süttima	kündma	mõõnma	
tüütama	kustuma	värbama	
tahtma	korrutama	kõhima	
heitma	pugema	kauplema <u>23</u>	
panema	seiklema	keema	
unelema	valgendama	söötma	
märkama	naerma	settima	
toukama	ühtima	kaevama <u>22</u>	
aelema	pagema	minema	
värbama	kirjeldama	ostma	
tahtma	laastama	vaagima	
süütama	siblimata	tolmlema <u>25</u>	
konsulteerima	sööma	treima	
sadama	baseeruma	sebima	
kostma	motlema	hoidma	
suurenema	teadma	jooksma <u>15</u>	
liuglema	võjuma	kaitsma	
soolama	põlema	küündima	
hääldama	näitama	naasma	
voolama	tarvitsema	andma <u>17</u>	

VERBI TÕÜPSÕNA

Kood: muutuma 1, kirjutama 2, hakkama 3, õmblema 4.

A. 10	värbama	tegelema	kerkima	suhtuma	Grupeeri- da sonad nelja rüh- ma. Rühmad: 11, 7, 8, 7.	
20	elustuma	ostma	põgenema	salgama		
21	tüütama	valdama	visklema	paukuma		
16	kuivama	kibelema	tahtma	vaidlema		
12	vedelema	teatama	kujutlema	lahkuma		
19	tellima	võistlema	vettima	vähene		
8	riidlema	lõppema	laskma	laskuma		
14	viima	viibima	viitsima	viitama		
11	rüselema	kaotama	rüüstama	pesema		
17	huilgama	vihtlema	esitlema	ehtima		
11	vaikima	hülgama	nülgima	ööbima		
20	võltsima	võluma	võrdlema	ebalema		
11	suplema	libisema	ilmuma	eksima		
B. 14	madalduma	töötama	mõnulema	sööbima		Rühmad: 10, 10, 7, 7
21	peatama	kelkima	kekslema	kecutama		
15	kaevama	hålbima	töötlem	mahtuma		
13	tõukama	kuulutama	kuulatama	kutsuma		
12	kippuma	piinlema	sülelema	süttima		
14	lukkuma	lukkima	lukkama	laabuma		
13	kõhkuma	kõhmama	kõhmitsema	kõhmima		
16	võidma	võima	võitma	võitlema		
15	langema	kiiklema	liigutama	liikuma		
11	mõllama	mõranema	murdma	blaseeruma		
14	elustuma	sulgema	muhelema	muigama		
14	kaubitsema	kohtlema	pühkima	pehkima		
18	maskeerima	mustama	maadlema	mainima		

VERBI TÕÜPSÕNA

Kood: muutuma 1, lugema 2, saatma 3, kõnelema 4.

A. 18	särama	sulguma	sõdima	sädelema	: Grupee- : rjda : sonad : nelja : rühma. : Rühmad: : 15, 4. : 9, 7.
13	kanduma	kandma	kibelema	kiskuma	
15	heitma	heitlema	heietama	veetma	
11	laotama	laabuma	lagunema	laduma	
18	kõrbema	nõrguma	nõrkema	nutma	
11	paistetama	paisuma	paistma	paiskama	
20	sattuma	mattuma	kuduma	katma	
12	riskima	rippuma	raatsima	reetma	
21	poolitama	pooldama	poolduma	purelema	
17	tolmlema	tõrelema	tõstma	tõusma	
20	tiirlema	tegelema	togima	tootma	
11	kartma	kihelema	kõndima	kõduma	
11	vedama	kehtima	painduma	vettima	
14	rabelema	rappuma	rabama	sadama	
B. 16	laasima	segama	jagelema	taanduma	: Rühmad: : 10, 4, : 11, 8
15	liguma	needma	liitma	sekkuma	
15	siblima	sõnelema	süttima	platseeruma	
18	saagima	söötma	kustuma	kestma	
9	töötama	elunema	seedima	sadama	
12	imetlema	mahtuma	rabelema	ebalema	
15	jagama	veerima	taanduma	kurtma	
12	grupeerima	lubama	sulgema	kütma	
16	laastama	kõplama	küündima	olelema	
23	tõrelema	taguma	töötama	täitma	
10	tootma	tihenema	liituma	kaotama	
20	viskama	viljelema	voitlema	voitma	
24	ostma	logelema	lootma	loobuma	
26	siduma	silkama	värelema	vaitma	

kirjutada vastavasse ritta.

- A. Maru pääses valla, ...
 ta kihutas ja tormas, ...
 tungis ja tuiskas,
 sööstis mühisedes metsa,
 tõusis ja langes,
 taltus ja ägenes, kuni
 vajus hiigelmänni kallale,
 mis kasvas metsaserval
 Põlispuu kohises,
 undas ähvardavalt,
 kiunus ja kaebas,
 paindus ja vankus,
 hõljus ja kõikus,
 rappus ja praksus,
 kuni oiates murdus
- B. Ojakene, mis voolas
 loogeldes läbi heinamaa,
 keerles tiirutades ning
 põimus ümber pöösaste
 Vesi helkis ja helkles,
 sillerdas ja sinas päikeses,
 aga puude varjus ta tuhmus
 ja mustas nagu tint
 Taamal laskus jõgi
 liueldes ja virvendades
 üle kivide; seal ta ahenes
 ja peitus kõrkjaisse
 Musttuhat kalamaimu tungles
 sipeldes perve all
 mõni rabeles ja sulpsas
 veepinnale õhku hingama,
 et siis sügavusse sukelduda

K A S   Ö P P I M A   V Ö I   M U U T U M A ?

Kolmikus on 2 muutuma-, 1 õppima-tüüpi sõna. Viimastest kirjutada kindla kv. ol. 3. p. ja umbis. tegum. olevik. Kontrollarv on õppima-tüüpi sõnade ja reanumbri korrutiste summa.

tõrkuma	toetama	taastama	/tõrgub/	/tõrgutakse
külgnema	küündima	kulgema	/...../	/...../
valmima	vaikima	vaagima		
lõikuma	lekkima	luituma	_____	22

sattuma	sekkuma	selguma		
saabuma	saastuma	saagima		
pürgima	piirduma	pehkima		
süttima	settima	sõltuma	_____	18

hääldama	hääbuma	hääbima		
vettima	vekkima	vinduma		
tekkima	teatama	toituma		
uppuma	rappuma	vappuma	_____	14

kattuma	mattuma	mahtuma		
lõppema	lõhkema	laskuma		
nülgima	nälgima	nõrkema		
sulguma	sulgema	suhtuma	_____	16

m u u t u m a -tüüpi sõnadest kirjutada tud-partitsiip.

õhkuma	hõljuma	hõõrduma	/õhkutud/	/hõõrdutud/
õitsema	närtsima	närbuma	/...../	/...../
kaotama	kerkima	kasvama		
paisuma	pääsema	põimuma	_____	21

veerema	vetruma	veenduma		
kõngema	kärbuma	küpsema		
süttima	suitsema	söestuma		
kurduma	kuivama	koitama	_____	21

ühtima	süttima	sällima		
puutuma	puuduma	puskima		
kustuma	kastuma	ristuma		
irduma	virguma	vinguma	_____	24

K A S M U U T U M A VÕI H A K K A M A ?

Kontrollarv on h a k k a m a - tüüpi sõnade järjenumbri ja rea korrutiste summa. Igas reas on kumbagi kaks.

Kirjutada h a k k a m a - tüübile da-tegevusnimi ja nud-kesksõna rea järele, m u u t u m a - tüübile da-tegevusnimi alla.

haldama	hooldama /hooldada/	eeldama /eeldada/	huugama	/hallata huuata hallanud huanud/
voolama	koondama	kohtama	kohtuma	
kriiskama	puistama	töestama	teetama	<u>22</u>
moondama	maldama	müütama	müttama	
hullama	hülgama	hüübima	hapnema	
rüüstama	taastama	koostama	kordama	<u>27</u>
laastama	pooldama	põrkama	võrduma	
näitama	nõelama	nõutama	nõetama	
muldama	moondama	määndama	märkama	<u>25</u>
kaotama	rändama	käiama	käendama	
purskama	peatama	piinama	painduma	
tuiama	tootama	töötama	tuikama	<u>28</u>
lõikama	leotama	lendama	liibuma	
maldama	naaldama	eeldama	keelama	
priiskama	reostama	ristama	reastama	<u>26</u>
voogama	taandama	jaotama	jaksama	
sõimama	sõandama	soetama	oskama	
lahkuma	lahkama	lonkama	loendama	<u>30</u>
värbama	väärama	värvuma	võõtama	
undama	muundama	poetama	pelgama	
ürgama	üürgama	äestama	käitama	<u>22</u>

VERBI TÕÜPSÕNA JA VORMID

A. Kirjutada tüüpsõna ja personaali mineviku partitsiip:

kiirgama
aelema
pesema
pelgama
jooksma
rabelema
huugama
põiklema

Kirjutada tüüpsõna ja personaali indikatiivi imperfekt:

puhuma
surema
mõtleva
laskma
maitsuma
tõrelema

Kirjutada tüüpsõna ja impersonaali indik. preesens
(koos eitavaga):

mähtuma
uppuma
nägema
vaagima
uskuma
tegelema
settima
tooma

Kirjutada tüüpsõna, da-infinitiiv ning sellest moodus-
tuvad vormid:

kõhklema
mõnulema
mõõnma
valdama
purema
vaevlema
laastama
huilgama

VERBI TŪŪPSŌNA JA VORMID

B. Kirjutada tŷŷpsŷna ja personaali mineviku partitsiip:

hŷlgama

veenma

tŷtŷtlema

kaotama

panema

oskama

laskma

kogelema

Kirjutada tŷŷpsŷna ja personaali indikatiivi imperfekt:

kaitsma

tegelema

tŷtŷtlema

kŷdema

purema

mŷŷnma

Kirjutada tŷŷpsŷna ja impersonaali indik. preesens
(koos eitavaga):

purelema

sŷŷma

jooksmma

seadma

vettima

surema

ebalema

sattuma

Kirjutada tŷŷpsŷna, personaali indikatiivi preesensi
1. pŷŷre ja sellest moodustuvad vormid:

hŷlbima

kuduma

sulgema

lŷppema

vŷltama

needma

vaagima

mattuma

VERBI TÕÜPSÕNA JA VORMID

C. Kirjutada tüüpsõna ja da-tegevusnimi:

vehklema

värbama

viitama

maldama

lüpsma

huugama

taastama

laisklema

tegelema

tiirlema

Kirjutada tüüpsõna ja personaali indikatiivi preesensi
1. pööre:

küündima

kuduma

pürgima

tekkima

needma

nülgima

Kirjutada tüüpsõna ja peavormid:

sulgema

jagelema

jooma

kiirgama

tunglema

Kirjutada põhivormid ja nendest tulenevad muuted sõnast
hälbima

Kirjutada tüüpsõna:

kasvama

praadima

haisema

taotlema

veerema

hüüdma

mõõnma

pahuma

voogama

tapma

S I S U K O R D

	Lehti	Lk.
1. Saateks	2	3
2. Sonaliigid. Tabelid	2	5
3. "- Harjutused vastusega	9	7
4. "- Ülesanded vastuseta	5	16
5. Sõnaosad. Tabel	1	21
6. Mitmuse tunnused. Vastusega	2	22
7. Osastav kääne. Vastusega.	2	24
8. Käänded. Vastusega.	1	26
9. Sõna morfoloogilised osad. Vastusega.	3	27
10. "- "- Vastuseta	1	30
11. Astmevaheldust kordamiseks	2	31
12. "- "- Vastusega	3	33
13. Silbid	1	36
14. Käänd- ja tüüp-konnad	3	37
15. Tüüpsonad. Vastusega.	1	40
16. "- Vastuseta.	2	41
17. I käändkond. Ülesanded vastusega.	2	43
18. II, III käändkond. Ülesanded vastusega.	3	45
19. IV käändkond. Ülesanded vastusega	5	48
20. V käändkond. Ülesanded vastusega	3	53
21. Tüüpsonad. V käändkond. Vastuseta.	1	56
22. Astmevahelduseta sonad. Vastusega.	3	57
23. "- "- Vastuseta	4	60
24. Rõhk, sisehäälikud, tüüpsõna. Vastusega	1	64
25. VI käändkond. Tüüpsõna. Vastusega	4	65
26. VII käändkond. Tüüpsõna. Vastusega	3	69
27. Tüüpsõna. Vastuseta	2	72
28. Mitmuse partitiiv. Vastusega	2	74
29. Tüüpsõna ja vormid. Vastuseta	6	76
30. i-mitmus. Vastusega	2	82
31. Vormid. Vastuseta	1	84
32. Lühike superlatiiv. Vastusega	2	85
33. Vordlusastmed. Vastuseta.	2	87
34. Numeraal. Vastuseta	4	89
35. Pronoomenid. Vastusega	1	93
36. "- Vastuseta	1	94
37. Ülesanded. Vastuseta (adj., num., pron.).	2	95
38. Verbi vormistik	3	97
39. Geenus, moodus, tempus. Vastuseta	4	100
40. Pöördkonnad. Tabelid	2	104
41. Verbi tüüpsonad. Vastusega	3	106
42. "- Vastuseta	1	109
43. Tüüpsõna ja vormid. Vastusega	2	110
44. "- "- Vastuseta	3	112

Г. Ежугаче

УПРАВЛЕНИЕ

ПО СОВЕТСКОМУ ВОСТОЧНОМУ ВЕЩУ

II

Морфология

На восточном языке

Vastutav teinetaja E. Turu

KEO retaprint 1971. Paljundamisele antud 7.VI 1971.
Trükipoognaid 18,5. Tingtrükipoognaid 13,48 Arves-
taspoognaid 4,9. Trükiaru 800. Faber 30 x 42. 1/4.

Fell. nr. 508

Hind 25 kop.

Hind 25 kop.

A

30021

143168

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

1 0300 00109316 2